

Valstybinio audito ataskaita

AR VALSTYBĖS INSTITUCIJOS PASIRENGUSIOS EKSTREMALIOSIOMS SITUACIJOMS

2016 m. liepos 11 d. Nr. VA-P-40-1-10

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	6
REKOMENDACIJOS	8
<u>IŽANGA</u>	<u>10</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>12</u>
<u>1. Ar valstybės institucijos imasi priemonių ekstremaliųjų situacijų rizikai valdyti</u>	<u>12</u>
1.1. Ne visos valstybės institucijos tinkamai suplanavo prevencijos priemones pavojų tikimybei ir jų pasekmėms mažinti	13
1.2. Nė viena valstybės institucija nevertino vykdomos ekstremaliųjų situacijų prevencijos veiksmingumo	16
<u>2. Ar valstybės institucijos imasi priemonių ekstremaliosioms situacijoms pasirengti</u>	<u>17</u>
2.1. Ketvirtadalis valstybės institucijų nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, kuriuos turėjo parengti 2011 m.	18
2.2. Valstybės institucijų vadovai neužtikrino civilinės saugos mokymų	20
2.2.1. 90 proc. Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijos ir daugiau nei pusė ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų narių neišklausė civilinės saugos mokymų	20
2.2.2. Daugiau nei ketvirtadalis valstybės institucijų trejus metus iš eilės neorganizavo civilinės saugos mokymų savo darbuotojams	21
2.3. Daugiau nei trečdalis valstybės institucijų trejus metus iš eilės neorganizavo institucinio lygio civilinės saugos pratybų	23
2.4. Nepasirengta apsaugoti ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų narius	25
<u>3. Ar tinkamai organizuojama valstybės institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas priežiūra ir vertinimas</u>	<u>28</u>
3.1. Valstybės institucijos nepašalina daugiau nei 2/3 pažeidimų	28
3.2. Valstybės institucijų pasirengimo vertinimo organizavimas turi trūkumų	31
<u>4. Ar tinkamai pasirengta vykdyti I grupės ūkio subjektų priežiūrą ir ar tinkamai organizuojamas ūkio subjektų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimas</u>	<u>33</u>
4.1. Netinkamai pasirengta I grupės ūkio subjektų veiklos priežiūrai	34
4.2. 40 proc. savivaldybių ekstremalių situacijų komisijų nevertino ūkio subjektų pasirengimo	36
<u>PRIEDAI</u>	<u>39</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

SANTRUMPOS

Departamentas / PAGD – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

APGV – apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba.

SĄVOKOS

Ekstremalioji situacija – dėl ekstremaliojo įvykio susidariusi padėtis, kuri gali sukelti staigų didelį pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, turtui, aplinkai arba gyventojų žūtį, sužalojimą ar padaryti kitą žalą¹.

Ekstremalusis įvykis – nustatytus kriterijus atitinkantis, pasiekęs ar viršijęs gamtinis, techninis, ekologinis ar socialinis įvykis, kuris kelia pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai².

Įvykis – ekstremaliojo įvykio kriterijų neatitinkantis, nepasiekęs gamtinis, techninis, ekologinis ar socialinis įvykis, keliantis pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai³.

Ekstremalių situacijų komisija – iš valstybės politikų, valstybės ir (ar) savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų ir (ar) darbuotojų, profesinės karo tarnybos karių sudaroma nuolatinė komisija, koordinuojanti ekstremaliųjų situacijų prevenciją, valdymą, likvidavimą ir padarinių šalinimą⁴.

Ekstremaliųjų situacijų operacijų centras – iš valstybės ir (ar) savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų ir (ar) darbuotojų, ūkio subjektų darbuotojų sudaromas organas, vykdamas ekstremaliųjų situacijų prevenciją, užtikrinantis ekstremaliųjų situacijų komisijos priimtų sprendimų įgyvendinimą, organizuojantis ir koordinuojantis įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimą, padarinių šalinimą, gyventojų ir turto gelbėjimą⁵.

¹ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 1998-12-15 Nr. VIII-971 (2009-12-22 įstatymo Nr. XI-635 redakcija), 2 str. 6 d.

² Ten pat, 2 str. 7 d.

³ Ten pat, 2 str. 19 d.

⁴ Ten pat, 2 str. 8 d.

⁵ Ten pat, 2 str. 11 d.

SANTRAUKA

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“⁶ pažymima, kad šalies gerovės ir raidos procesų pagrindas yra nacionalinis saugumas ir tik jį užtikrinus galima siekti šalies darnios pažangos. Neatskirama nacionalinio saugumo dalis – viešasis saugumas, kuris apima žmogaus, visuomenės, valstybės teisėtų interesų apsaugą ir nuo gamtos ar žmogaus sukeltų nelaimių⁷.

Lietuvoje daugėja įvykių, dėl kurių gali susidaryti ekstremaliosios situacijos. 2013–2015 m. buvo užregistruota per 60 tūkst. įvykių (dažniausiai gaisrai) ir per 2 tūkst. ekstremaliųjų įvykių (dažniausiai pavojingi radiniai). Pasaulio ir Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prognozuoja, kad ateityje dėl klimato kaitos daugės stichinių ir katastrofinių meteorologinių reiškinių sukeltų ekstremaliųjų situacijų⁸. Ekstremaliųjų situacijų gali daugėti ir dėl pasikeitusios geopolitinės situacijos.

Siekiant, kad būtų sumažinta ekstremaliųjų situacijų susidarymo rizika, svarbu, kad būtų tinkamai vykdoma jų prevencija: nustatyti pavojai, galintys sukelti ekstremaliąsias situacijas, suplanuotos ir įgyvendintos jų rizikos mažinimo priemonės bei įvertintas šių priemonių veiksmingumas. Ne mažiau svarbu kryptingai vykdyti ir pasirengimo galimiems ekstremaliesiems įvykiams ir ekstremaliosioms situacijoms priemones, kurios turėtų užtikrinti reikiamą skubią pagalbą žmonėms ir taip sumažinti pavojų jų gyvybei, sveikatai ir turtui.

Aukščiausioji audito institucija 2015 m. įvertino, ar savivaldybėse visais atvejais užtikrinama, kad būtų pasiekti civilinei saugai keliami tikslai ir būtų tinkamai pasirengta valdyti gresiančias ar susidariusias ekstremaliąsias situacijas, apsaugoti gyventojus pavojaus atveju⁹ (daugiau šios ataskaitos įžangoje).

Šio audito tikslas – įvertinti, ar valstybės institucijos pagal priskirtą kompetenciją imasi pakankamų priemonių ekstremaliųjų situacijų rizikai valdyti ir tinkamam pasirengimui ekstremaliosioms situacijoms užtikrinti.

Valstybės institucijų veiklos civilinės saugos srityje teisinius pagrindus nustato Civilinės saugos įstatymas, o jų veiklą detaliau reglamentuoja Vyriausybės nutarimai ir kiti poįstatyminiai teisės aktai. Visos (14) ministerijos, Seimo kanceliarija, Generalinė prokuratūra, Lietuvos bankas, Ryšių reguliavimo tarnyba, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Valstybės saugumo departamentas, Nacionalinė teismų administracija, Vyriausybės nutarime nustatytos 9 valstybės institucijos¹⁰: taigi iš viso 30 valstybės institucijų pagal kompetenciją atsako už civilinės saugos organizavimą, pasirengimą ir reagavimą ekstremaliosios situacijos metu. Jos privalo¹¹:

⁶ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“.

⁷ Lietuvos Respublikos Seimo 2015-05-27 nutarimu Nr. XII-1682 patvirtinta Viešojo saugumo plėtros 2015-2025 metų programa, 3 p.

⁸ Ten pat, 33 p.

⁹ Valstybinio kontrolės 2015-09-30 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-P-30-1-32 „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 35 - 42 psl.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-08-25 nutarimu Nr. 1213 patvirtintas Ministerijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų, kuriose steigiami ekstremaliųjų situacijų operacijų centrai, sąrašas (Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos, Radiacinės saugos centras, Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba).

¹¹ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 13 str. 4 d. 2, 3, 4, 5 ir 7 p.

- atlikti galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę, jos pagrindu suplanuoti ir užtikrinti civilinės saugos prevencinių priemonių įgyvendinimą, parengti ir patvirtinti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus;
- organizuoti valstybės tarnautojų ir darbuotojų civilinės saugos mokymą bei rengti civilinės saugos pratybas;
- perspėti valstybės tarnautojus, darbuotojus ir jų reguliavimo srities valstybės institucijas apie gresiančias ar susidariusias ekstremaliąsias situacijas.

Už civilinę saugą valstybės institucijose atsakingi vadovai arba jų įgalioti asmenys¹².

Audito metu vertinome, kaip:

- ministerijos ir kitos valstybės institucijos ir įstaigos (iš viso 30) vykdo ekstremaliųjų situacijų prevenciją ir yra pasirengusios reaguoti į ekstremaliąsias situacijas;
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prižiūri valstybės institucijų veiklą, o jam pavaldžios įstaigos (apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos) – rizikingiausių (I grupės) ūkio subjektų veiklą;
- Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisija atlieka valstybės institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimą, o savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijos – ūkio subjektų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimą.

Duomenis auditui atlikti rinkome iš visų minėtų 30 valstybės institucijų, o audito subjektais pasirinkome:

- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentą, kuriam pavesta prižiūrėti valstybės institucijų veiklą civilinės saugos srityje¹³;
- Vidaus reikalų ir Energetikos ministerijas, kurioms pagal Valstybinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą priskirta atsakomybė organizuoti didžiausios dalies valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų¹⁴ likvidavimą ir padarinių šalinimą.

Audituotas laikotarpis – 2013–2015 m. I pusm. Siekiant įvertinti pokyčius, buvo renkami ir ilgesnio laikotarpio duomenys.

Audito rezultatai rodo, kad kasmet didėjant ekstremaliųjų įvykių skaičiui valstybės institucijos skiria nepakankamai dėmesio civilinės saugos funkcijoms vykdyti. Nė viena valstybės institucija audituotu laikotarpiu neįvykdė visų Civilinės saugos įstatymo reikalavimų (žr. 4 priedą). Valstybės institucijos nepašalina daugiau nei 2/3 Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento nustatytų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų. Tačiau Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos vertinimu, 2013 m. valstybės institucijos iš esmės buvo pasirengusios vykdyti joms pavestas funkcijas civilinės saugos srityje, o 2014 m. pasirengimas pagerėjo.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame išvadas ir rekomendacijas, kurias tinkamai įgyvendinus valstybės institucijos turėtų būti geriau pasirengusios ekstremaliosioms situacijoms: geriau valdyti jų susidarymo riziką, o joms susidarius – greičiau užtikrinti jų likvidavimą ir padarinių pašalinimą.

¹² Ten pat, 13 str. 1 d.

¹³ Ten pat, 12 str. 2 d. 8 p. (2015-06-18 įstatymo Nr. XII-1803 redakcija).

¹⁴ Vidaus reikalų ministerija yra atsakinga už tokių valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą: (1) gaisrai ir (ar) sprogdimai, kurie gali sukelti daugelio gyventojų sužalojimus ir dėl kurių gali prireikti evakuoti gyventojus; (2) masiniai neramumai, (3) uraganas, (4) potvynis, (5) masinis užsieniečių antplūdis, (6) įkaitų paėmimas (lėktuvo, laivo ar kitos transporto priemonės); Energetikos ministerija yra atsakinga už tokių valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą: speigas (didelis šaltis) ir branduolinės avarijos.

IŠVADOS

1. Nepakankama valstybės institucijų prevencinė veikla gali didinti ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų bei jų neigiamų padarinių susidarymo tikimybę:
 - 1.1. Dvi (iš 30) valstybės institucijos – Aplinkos ministerija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba nenustatė pavojų, galinčių daryti neigiamą įtaką jų kompetencijai priskirtoms veiklos sritims, ir jų rizikos lygio, nes 2015 m. pabaigoje vis dar nebuvo atlikusios galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės, kurią turėjo atlikti 2011 m. Dėl to jos neturi duomenų, kurie būtini planuojant prevencijos priemones (1.1 poskyris).
 - 1.2. Nors 28 valstybės institucijos 2011–2015 metais nustatė pavojus, galinčius daryti neigiamą įtaką jų kompetencijai priskirtoms veiklos sritims, ir jų rizikos lygį, tačiau:
 - 1.2.1. daugiau nei penktadalis (6) jų nenumatė rizikos valdymo priemonių, nes neparengė ir nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planų, kuriuose turėjo numatyti priemones jų nustatytų galimų pavojų ir (ar) jų neigiamų pasekmių tikimybei mažinti (1.1 poskyris);
 - 1.2.2. iš 12 ministerijų, kurios patvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus, šešių ministerijų planuose nepakanka prevencinių priemonių pavojų tikimybei ir galimoms pasekmėms mažinti jų nustatytiems labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams (1.1 poskyris).
 - 1.3. Ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonės 2013–2015 m. vykdė tik 19 (iš 30) valstybės institucijų. Iš jų trečdalis įvykdė ne visas suplanuotas priemones (1.2 poskyris).
 - 1.4. Nė viena valstybės institucija nevertino įvykdytų prevencijos priemonių veiksmingumo, todėl neturi būtinos informacijos, kad galėtų tikslinti planus ir parengti naujus (1.2 poskyris).
2. Ne visos valstybės institucijos yra tinkamai pasirengusios jų kompetencijai priskirtose veiklos srityse užtikrinti veiksmingą ekstremaliųjų įvykių ir situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą, taip pat valstybės institucijų kompetencijai priskirtų veiklos sričių tęstinumą, nes:
 - 2.1. Ketvirtadalis (7 iš 30) valstybės institucijų 2015 m. pabaigoje vis dar nebuvo patvirtinusios ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, kuriuos turėjo parengti 2011 m. Jos nesuplanavo galimų valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų ir galimų pavojų, kurių rizikos lygis nustatytas kaip didelis arba labai didelis, valdymo organizavimo ir koordinavimo, materialinių ir techninių išteklių ir paslaugų teikimo, nenumatė, kaip būtų užtikrintas jų veiklos tęstinumas ekstremaliųjų situacijų atvejais (2.1 poskyris).
 - 2.2. Daugiau nei trečdalis (11 iš 30) valstybės institucijų trejus metus iš eilės neorganizavo privalomų institucinio lygio civilinės saugos pratybų, o daugiau nei ketvirtadalis (8 iš 30) – civilinės saugos mokymų. Dėl to šios valstybės institucijos nepatikrino pasirengimo reaguoti į realiausiai gresiančius pavojus, nes neįvertino ekstremaliųjų situacijų valdymo planų veiksmingumo ir specialistų pasirengimo lygio, neužtikrino, kad darbuotojai turėtų minimalių žinių, kaip elgtis susidarius ekstremaliosioms situacijoms (2.2.2 skirsnis ir 2.3 poskyris).
 - 2.3. Daugiau nei pusė (58 proc.) valstybės institucijų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų, kuriems pavesta organizuoti ekstremaliųjų situacijų likvidavimą, narių neišklausė įvadinio civilinės saugos mokymo programos kurso. Dėl to didėjo rizika, kad jie neturėjo civilinės saugos žinių ir gebėjimų, reikalingų pavestoms funkcijoms vykdyti, o neišklausius įvadinio mokymų, nėra galimybės tobulinti kvalifikacijos tęstiniuose mokymuose ir atnaujinti turimas civilinės saugos srities žinias (2.2.1 skirsnis).

- 2.4. Nesudarytos tinkamos sąlygos apsaugoti ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų narius nuo sveikatai ir gyvybei pavojingų veiksnių ekstremaliųjų situacijų atvejais, nes daugiau nei du trečdaliai valstybės institucijų neturi įrengtų slėptuvių (2.4 poskyris).
3. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento vykdoma valstybės institucijų veiklos civilinės saugos srityje priežiūra nerezultatyvi, nes:
 - 3.1. Daugiau nei 2/3 departamento nustatytų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų valstybės institucijos audito metu dar nebuvo pašalinusios, nors jau buvo pasibaigę nustatyti jų pašalinimo terminai (3.1 poskyris).
 - 3.2. Departamentas kasmet Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijai pateikė duomenis apie nustatytus valstybės institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas trūkumus ir siūlymus valstybės institucijoms skirti daugiau dėmesio civilinės saugos funkcijoms vykdyti. Komisija kasmet rekomendavo valstybės institucijoms įgyvendinti departamento siūlymus, tačiau audito metu buvo nepašalinti dar 2013 m. nustatyti trūkumai. Valstybės institucijų, kurios nevykdė Civilinės saugos įstatymo reikalavimų, vadovams (ar jų įgaliotiems asmenims) įstatymo numatytos poveikio priemonės nebuvo taikytos ir jų atsakomybės klausimas nebuvo keliamas (3.2 poskyris).
4. Nesudarytos pakankamos sąlygos Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijai ir valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui tinkamai vykdyti pavestas funkcijas, todėl gali būti neužtikrintas veiksmingas valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų likvidavimas ir padarinių šalinimas:
 - 4.1. 90 proc. Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos, kuriai pavesta priimti sprendimus ekstremaliosioms situacijoms valdyti, ir 62 proc. Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro, kuriam pavesta užtikrinti Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos sprendimų įgyvendinimą, narių neišklausė civilinės saugos mokymo programos kurso (2.2.1 skirsnis).
 - 4.2. Nesudarytos pakankamos teisinės prielaidos Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijai kasmet tinkamai vertinti valstybės institucijų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtis priemonių jam gerinti, nes nenustatyti valstybės institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo rodikliai (3.2 poskyris).
 - 4.3. Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro veiklai skirta pagrindinė slėptuvė, už kurios įrengimo organizavimą atsakingas Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, 2016 m. pradžioje dar nebuvo baigta įrengti, o atsarginė slėptuvė, už kurios įrengimo organizavimą atsakinga Energetikos ministerija, neatitiko dalies nustatytų įrengimo reikalavimų (2.4 poskyris).
5. Valstybės institucijose netinkamai organizuojamas funkcijų civilinės saugos srityje vykdymas. Daugumoje (28) valstybės institucijų šias funkcijas pavesta vykdyti darbuotojams, kuriems pagal jų pareigybų aprašymus civilinės saugos funkcijų vykdymas yra tik viena iš daugelio pavestų funkcijų. Valstybės institucijų vadovai neužtikrino, kad šie darbuotojai turėtų tinkamą kvalifikaciją civilinės saugos srityje ir skirtą pakankamai darbo laiko šiai funkcijai vykdyti. Tai turėjo neigiamos įtakos vykdant prevencinę veiklą ir užtikrinant parengtį (2.2.2 skirsnis, 2.3 ir 3.1 poskyriai).
6. Netinkamai organizuojamas ūkio subjektų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimas, nes:
 - 6.1. Teisės aktuose nepakankamai reglamentuota, kaip savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijos turi atlikti ūkio subjektų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimą, nes nenustatyta, kokių ūkio subjektų pasirengimo vertinimas, pagal kokius rodiklius ir kokių duomenų pagrindu turi būti atliktas. Dėl to trečdalis savivaldybių

ekstremalių situacijų komisijų nežino, kiek savivaldybės teritorijoje buvo ūkio subjektų, kurių pasirengimą jos turėtų vertinti (4.2 poskyris).

- 6.2. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas neužtikrino, kad visos savivaldybių ekstremalių situacijų komisijos kasmet vertintų ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtųsi priemonių jam gerinti. 40 proc. šių komisijų nevertino, kaip ūkio subjektai buvo pasirengę 2013 ir 2014 metais, o 2015 m. apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų aštuoniasdešimtyje procentų patikrintų rizikingiausių (I grupės) ūkio subjektų nustatyti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai rodo riziką, kad ūkio subjektai nėra tinkamai pasirengę ekstremaliosioms situacijoms (4.1 ir 4.2 poskyriai).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Siekiant stiprinti viešąjį saugumą, didinant visuomenės ir valstybės teisėtų interesų apsaugą nuo gamtinių, techninių, ekologinių, socialinių ir kitų įvykių, keliančių pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai:
 - 1.1. atkreipti ministerijų ir Vyriausybės įstaigų vadovų dėmesį į nustatytus civilinės saugos funkcijų vykdymo trūkumus, teisinės atsakomybės netaikymą ir pavesti jiems įsivertinti civilinės saugos funkcijų vykdymo organizavimą ir pertvarkyti jį taip, kad būtų užtikrintas tinkamas šių funkcijų įgyvendinimas (1, 2, 3, 4.1 ir 5 išvados);
 - 1.2. įvertinti, ar kiekvienam valstybės institucijų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui ir Bendrajam pagalbos centrui tikslinga turėti savo slėptuvę, ir atsižvelgiant į šio vertinimo rezultatus, nustatyti slėptuvių įrengimo pagal nustatytus reikalavimus terminus ir finansavimo šaltinius bei, prireikus, patikslinti Vyriausybės nutarimu nustatytą slėptuvių poreikį (2.4 išvada).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

2. Siekiant, kad Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijai būtų sudarytos pakankamos teisinės prielaidos tinkamai įvertinti valstybės institucijų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir priimti pagrįstus sprendimus dėl priemonių jų pasirengimui gerinti taikymo, nustatyti valstybės institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo rodiklius (4.2 išvada).
3. Siekiant, kad savivaldybių ekstremalių situacijų komisijos tinkamai įvertintų ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, tobulinti vertinimo atlikimo reglamentavimą taip, kad būtų nustatyta, kokių ūkio subjektų pasirengimas reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, pagal kokius rodiklius ir kokių duomenų pagrindu turėtų būti įvertintas (6.1 išvada).

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

4. Siekiant, kad atsarginė slėptuvė Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui atitiktų nustatytus įrengimo reikalavimus, numatyti priemonės Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento nustatytiems trūkumams pašalinti arba inicijuoti Vyriausybės nutarimo, kuriuo nustatytas atsarginės slėptuvės poreikis ir energetikos ministras paskirtas atsakingu asmeniu už jos įrengimo organizavimą, patikslinimą (4.3 išvada).

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos

5. Siekiant, kad valstybės institucijų prevencinė veikla veiksmingiau mažintų ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų bei jų neigiamų padarinių susidarymo tikimybę:
 - 5.1. tobulinti ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planavimo procesą taip, kad būtų sudarytos prielaidos įvertinti įvykdytų prevencijos priemonių veiksmingumą (1.4 išvada);
 - 5.2. organizuoti gerosios praktikos planuojant ir vykdant ekstremaliųjų situacijų prevenciją identifikavimą ir sklaidą tarp valstybės institucijų (1 išvada).
6. Siekiant, kad vykdoma valstybės institucijų ir rizikingiausių (I grupės) ūkio subjektų veiklos civilinės saugos srityje priežiūra būtų rezultatyvesnė, tobulinti ją taip, kad:
 - 6.1. suėjus nustatytų pažeidimų pašalinimo terminui, būtų valdoma informaciją apie jų pašalinimą (3.1 ir 6.2 išvados);
 - 6.2. būtų keliamas atsakomybės už sistemingą Civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų nevykdymą ar nesilaikymą klausimas (3 ir 6.2 išvados);
 - 6.3. būtų užtikrinta, kad visos apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos rizikingiausių (I grupės) ūkio subjektų sąrašus sudarytų pagal nustatytus reikalavimus (3 ir 6.2 išvados).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti šios ataskaitos 5 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

IŽANGA

Viešojo saugumo, kuris apima žmogaus, visuomenės, valstybės teisėtų interesų apsaugą ir nuo gamtos ar žmogaus sukeltų nelaimių, užtikrinimas, kaip būtina prielaida visuomenės ir valstybės darniai raidai, yra svarbus XXI amžiaus iššūkis.

Viešojo saugumo plėtros 2015 – 2025 programoje¹⁵ nurodyta, kad siekiant, jog ekstremaliųjų situacijų atvejais būtų kuo mažiau pakenkta gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir kitų įstaigų veiklai, turtui ir aplinkai, reikia, kad visi civilinės saugos sistemos subjektai kryptingai vykdytų ekstremaliųjų situacijų prevencijos ir pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms priemones ir kad būtų užtikrinta tinkama civilinės saugos sistemos pajėgų parengtis.

Lietuvoje yra sukurta civilinės saugos sistema, kurią sudaro daug subjektų (1 lentelė).

1 lentelė. Civilinės saugos sistemą sudarantys subjektai ir jų funkcijos

Eil. Nr.	Civilinės saugos sistemos subjektai	Subjektų funkcijos
1.	Vyriausybė	Skelbti ir atšaukti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, nustatyti Civilinės saugos įstatyme numatytas tvarkas ir kt.
2.	Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisija	Ne rečiau kaip kartą per metus aptarti šalies civilinės saugos sistemos būklę, vertinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtis priemonių jam gerinti; priimti sprendimus, reikalingus gresiančiai ar susidariusiai ekstremaliajai situacijai valdyti ir kt.
3.	Vidaus reikalų ministerija	Formuoti valstybės politiką civilinės saugos srityje ir pagal kompetenciją ją įgyvendinti.
4.	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas ir jam pavaldžios įstaigos	Pržiūrėti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų veiklą civilinės saugos srityje ir teikti jiems metodinę pagalbą; duoti privalomus vykdyti nurodymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus ir kt.
5.	Ministerijos ir kitos valstybės institucijos ir įstaigos	Vykdyti ekstremaliųjų situacijų prevenciją, pasirengti reaguoti į ekstremaliąsias situacijas (parengti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, organizuoti civilinės saugos pratybas ir mokymą bei kt.)
6.	Savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijos	Ne rečiau kaip kartą per metus aptarti savivaldybės civilinės saugos sistemos būklę, vertinti savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtis priemonių jam gerinti; priimti sprendimus, reikalingus gresiančiai ar susidariusiai ekstremaliajai situacijai valdyti ir kt.
7.	Savivaldybių institucijos ir įstaigos	Vykdyti ekstremaliųjų situacijų prevenciją, pasirengti reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, perspėti gyventojus, valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, kitas įstaigas ir ūkio subjektus apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją ir kt.
8.	Ūkio subjektai, kitos įstaigos	Vykdyti ekstremaliųjų situacijų prevenciją, pasirengti reaguoti į ekstremaliąsias situacijas (parengti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, organizuoti civilinės saugos pratybas ir mokymą bei kt.).
9.	Operacijų centrai	Užtikrinti ekstremaliųjų situacijų komisijos priimtų sprendimų įgyvendinimą, organizuoti ir koordinuoti įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimą, padarinių šalinimą, gyventojų ir turto gelbėjimą.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Seimo 2015-05-27 nutarimu Nr. XII-1682 patvirtinta Viešojo saugumo plėtros 2015-2025 metų programa, 33 p.

10.	Civilinės saugos sistemos pajėgos	Skirtos gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotiniams darbams atlikti, įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams, ekstremaliosioms situacijoms likviduoti ir jų padariniams šalinti ekstremaliosios situacijos židinyje.
-----	-----------------------------------	---

Pastaba. Lentelėje mėlyna spalva pažymėti subjektai, kurių veikla buvo vertinta šio audito metu.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Civilinės saugos įstatymą

Aukščiausioji audito institucija 2008 m. įvertino, kaip organizuojamas ekstremaliųjų situacijų valdymas ir pateikė rekomendacijas nustatytiems trūkumams (nepakankamai aiškiai reglamentuotos civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos subjektų funkcijos, nereglamentuotos ekstremalios situacijos paskelbimo ir atšaukimo sąlygos ir kt.) šalinti¹⁶. Įgyvendinant rekomendacijas, buvo priimtas ir 2010-01-01 įsigaliojo naujos redakcijos Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas.

Aukščiausioji audito institucija 2015 m. nustatė, kad savivaldybėse nėra tinkamai vykdoma valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) civilinės saugos funkcija:

- kai kuriose savivaldybėse nėra ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, neįrengtos keliamus reikalavimus atitinkančios slėptuvės;
- neužtikrinamas visų gyventojų perspėjimas ir informavimas apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją, nes perspėjimo sirenomis sistema (PSS) galima perspėti 51,5 proc. gyventojų (Vilniaus mieste tik 7,8 proc.), be to, ne visi Lietuvos gyventojų naudojami mobiliojo ryšio telefonai turi galimybę gauti perspėjimo pranešimus, siunčiamus gyventojų perspėjimo ir informavimo, naudojant viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjų tinklų infrastruktūrą, sistema (GPIS);
- nepakankamas gyventojų švietimas apie grėsmes ir apsisaugojimo būdus, informacija apie civilinę saugą savivaldybių interneto puslapiuose sunkiai surandama, neužtikrinamas privalomų civilinės saugos pratybų ir mokymų vykdymas¹⁷.

Įgyvendindamas rekomendacijas, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas atliko GPIS veikimo analizę ir numatė priemones jai tobulinti bei pakeitė tvarkos aprašą¹⁸, kuriame nustatė PSS panaudojimo atvejus. Departamentas vykdo ir kitas rekomendacijų įgyvendinimo priemones.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁹ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus²⁰ (TAAIS). Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Audito metodai ir procedūros pateikti ataskaitos 1 priede.

¹⁶ Valstybės kontrolės 2008-12-30 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-40-17-29 „Ekstremalių situacijų valdymo organizavimas“.

¹⁷ Valstybės kontrolės 2015-09-30 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-P-30-1-32 „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 4 ir 35 - 42 psl.

¹⁸ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2016-04-27 įsakymas Nr. 1-130 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo Nr. 1-230 „Dėl perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją priemonių, gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją ir informavimo civilinės saugos klausimais tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 įsakymo Nr. V-171 redakcija).

²⁰ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“ (<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

Valstybės institucijų veiklos civilinės saugos srityje teisinius pagrindus nustato Civilinės saugos įstatymas, o jų veiklą detalčiau reglamentuoja Vyriausybės nutarimai ir kiti poįstatyminiai teisės aktai. Visos (keturiolika) ministerijos, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, Generalinė prokuratūra, Lietuvos bankas, Ryšių reguliavimo tarnyba, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Valstybės saugumo departamentas, Nacionalinė teismų administracija, Vyriausybės nutarime²¹ nustatytos devynios valstybės institucijos, taigi iš viso trisdešimt, vykdydamos civilinės saugos funkcijas, privalo²²:

- atlikti galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę, jos pagrindu suplanuoti ir užtikrinti civilinės saugos prevencinių priemonių įgyvendinimą, parengti ir patvirtinti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus;
- organizuoti valstybės tarnautojų ir darbuotojų civilinės saugos mokymą ir rengti civilinės saugos pratybas.

Pagal Civilinės saugos įstatymą²³, valstybės institucijų veiklai civilinės saugos srityje turi vadovauti jų vadovai arba jų įgalioti asmenys. Dviejų valstybės institucijų veiklai civilinės saugos srityje vadovauja jų vadovai, 16 – vadovų įgalioti asmenys ir 12 – valstybės institucijų vadovai ir jų įgalioti asmenys. Dveiose valstybės institucijose civilinės saugos funkcijoms vykdyti yra įsteigta civilinės saugos specialisto pareigybė, o kitose šias funkcijas atlieka darbuotojai, kurie vykdo daugelį kitų funkcijų.

Formuoti valstybės politiką civilinės saugos srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą pavesta Vidaus reikalų ministerijai²⁴. Prižiūrėti valstybės institucijų veiklą civilinės saugos srityje pavesta Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui²⁵, o vertinti jų pasirengimą ir imtis priemonių jam gerinti – Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijai²⁶.

1. AR VALSTYBĖS INSTITUCIJOS IMASI PRIEMONIŲ EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ RIZIKAI VALDYTI

Siekiant, kad būtų išvengta ekstremaliųjų situacijų arba mažėtų jų susidarymo galimybė, 30 minučių valstybės institucijų turi Vyriausybės nustatyta tvarka planuoti ir užtikrinti civilinės saugos prevencinių priemonių įgyvendinimą²⁷.

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-08-25 nutarimu Nr. 1213 patvirtintas Ministerijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų, kuriose steigiami ekstremaliųjų situacijų operacijų centrai, sąrašas (Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos, Radiacinės saugos centras, Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba).

²² Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 13 str. 4 d. 2, 3, 4, 5 ir 7 p.

²³ Ten pat, 13 str. 1d.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-03-14 nutarimu Nr. 291 (2010-10-13 nutarimo Nr. 1465 redakcija) patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, 8.1. p.

²⁵ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 12 str. 2 d. 8 p. (2015-06-18 įstatymo Nr. XII-1803 redakcija).

²⁶ Ten pat, 11 str. 3 d. 1 p. ir 11 str. 4 d. 1 p.

²⁷ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 13 str. 4 d. 3 p.

1.1. Ne visos valstybės institucijos tinkamai suplanavo prevencijos priemones pavojų tikimybei ir jų pasekmėms mažinti

Valstybės institucijos 2011 m. turėjo atlikti galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę²⁸ (toliau – rizikos analizė). Šios analizės pagrindu turėjo būti parengti ir patvirtinti ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planai²⁹. Terminas, kada minėti planai turėjo būti parengti ir patvirtinti, nenumatytas. Įvertinus tai, kad ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas turi būti rengiamas rizikos analizės pagrindu, vertinome, kad minėtas planas buvo parengtas ir patvirtintas laiku, jei jis buvo patvirtintas iki 2012 metų pabaigos.

Atlikdamos rizikos analizę, valstybės institucijos privalo:

- nustatyti visus galimus gamtinius ir žmogaus veiklos sukeltus pavojus, galinčius daryti neigiamą įtaką valstybės institucijų kompetencijai priskirtoms veiklos sritims (sektoriams);
- atlikti pavojų rizikos vertinimą pagal jų tikimybę, galimus padarinius ir jų trukmę;
- nustatyti kiekvieno galimo pavojaus rizikos lygį, kuris gali būti labai didelis, didelis, vidutinis arba priimtinas³⁰.

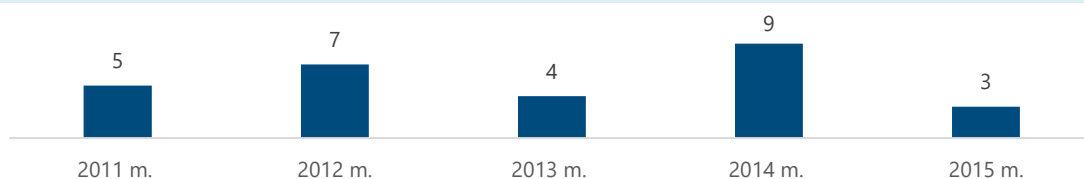
Valstybės institucijos rizikos analizę turi peržiūrėti ne rečiau kaip kartą per trejus metus ir, prireikus, ją atnaujinti.

Labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams, skirtingai negu priimtinos rizikos, valstybės institucijos privalo numatyti prevencijos priemones ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planuose³¹. Šie planai turi būti parengti ir patvirtinti ne trumpesiam kaip trejų metų laikotarpiui, kasmet peržiūrėti ir, prireikus, atnaujinti. Labai didelės ir didelės rizikos pavojų valdymas turi būti aprašytas valstybės institucijos ekstremaliųjų situacijų valdymo plane³² (žr. 2.1 poskyrį).

Nustatėme, kad 2015 m. pabaigoje:

- dvi (iš 30) valstybės institucijos (Aplinkos ministerija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba) rizikos analizės vis dar nebuvo atlikusios, o 80 proc. valstybės institucijų ją atliko ne 2011 m., o vėliau (1 pav.), todėl nustatyti laiku nebuvo identifikuoti visi pavojai, kuriems būtina numatyti prevencijos priemones;

1 pav. Valstybės institucijos, atlikusios galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę, pagal jos atlikimo metus

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

²⁸ Ten pat, 13 str. 4 d. 7 p.; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-06-02 įsakymas Nr. 1-189 „Dėl galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės atlikimo rekomendacijų patvirtinimo“, 2 p.

²⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-14 nutarimu Nr. 1028 patvirtintas Ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymo tvarkos aprašas, 5 p.

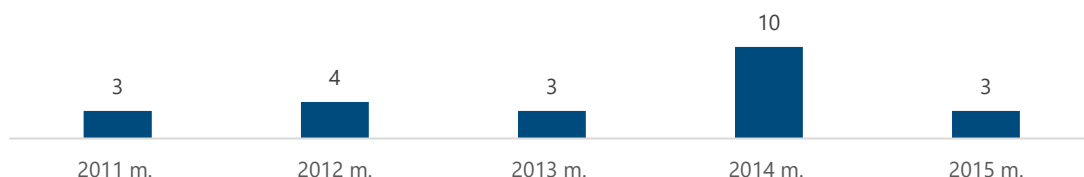
³⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-06-02 įsakymu Nr. 1-189 patvirtintos Ministerijos, kitos valstybės institucijos ir įstaigos galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės metodinės rekomendacijos, 20.2 p.

³¹ Ten pat, 22 p.

³² Ten pat, 23 p.

- Iki 2012 m. pabaigos tik 7 valstybės institucijos patvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus (2 pav.), daugiausiai jų buvo patvirtinta 2014 m. Beveik ketvirtadalis (7 iš 30) institucijų³³ 2015 m. pabaigoje vis dar nebuvo patvirtinusios minėtų planų. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą parengė ir patvirtino 2015 m. pabaigoje neatlikusi rizikos analizės ir jos plane numatytos tik bendrosios prevencijos priemonės.

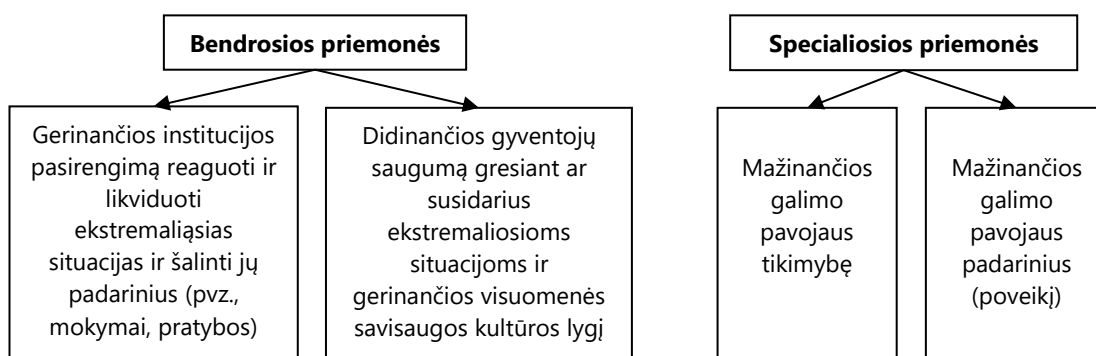
2 pav. Valstybės institucijos, parengusios ir patvirtinusios ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus, pagal minėtų planų patvirtinimo metus

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

Ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planuose turi būti numatytos priemonės, kuriomis siekiama išvengti pavojų ir (ar) mažinti jų pasekmes (toliau – specialiosios priemonės) bei gerinti valstybės institucijų pasirengimą reaguoti į ekstremaliuosius įvykius ir situacijas jiems įvykus ar susidarius (toliau – bendrosios priemonės) (3 pav.).

3 pav. Ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonės

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

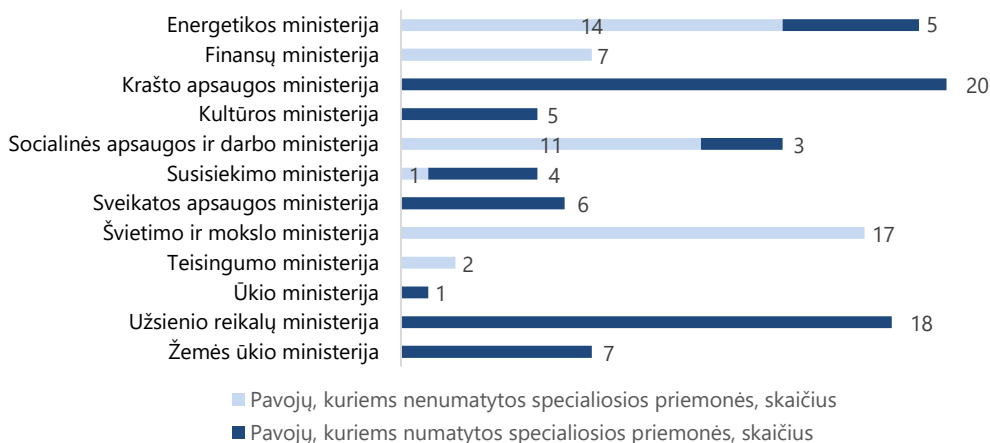
Siekdami nustatyti, ar valstybės institucijos ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planuose numatė specialiąsias prevencijos priemones visiems jų rizikos analizėse nustatytiems labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams, apklausėme 30 valstybės institucijų. Pagal apklausos rezultatus, tik daugiau nei pusė (13 iš 23) valstybės institucijų, patvirtinusių ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus, numatė specialiąsias priemones visiems jų nustatytiems labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams.

Palyginome valstybės politiką formuojančių ir organizuojančių jos įgyvendinimą valstybės institucijų – 12 ministerijų (išskyrus Aplinkos ir Vidaus reikalų, kurios nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planų) rizikos analizėse nurodytus pavojus ir ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planuose numatytas priemones. Nustatėme, kad pusė ministerijų

³³ Aplinkos ministerija, Lietuvos bankas, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, Vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentas, Kalėjų departamentas, Valstybės saugumo departamentas.

nenumatė specialiųjų priemonių ar jas numatė ne visiems jų kompetencijai priskirtose veiklos srityse nustatytiems labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams (4 pav.). Šių ministerijų prevencijos priemonių planuose trūksta specialiųjų priemonių, mažinančių minėtų pavojų tikimybę ir (ar) jų galimas pasekmes, jų nustatytiems labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams, tokiems kaip, pavyzdžiui, užkrečiamosios ligos, gaisras, stichiniai meteorologiniai reiškiniai.

4 pav. Labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojų, kuriems nenumatytos specialiosios prevencijos priemonės, skaičius pagal ministerijas (2015 m. pabaigoje)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

Šešios ministerijos suplanavo specialiąsias priemones visiems jų nustatytiems labai didelės, didelės ir vidutinės rizikos pavojams. Valstybės institucijos, planuodamos specialiąsias priemones, galėtų pasinaudoti kitų institucijų praktika parenkant specialiąsias prevencijos priemones nustatytiems analogiškiems pavojams.

Pavyzdys

Kultūros ministerija ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plane toliau nurodytiems pavojams numatė specialiąsias priemones:

- Pavojus – pavojingos užkrečiamosios ligos. Specialioji priemonė – informuoti ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų darbuotojus apie gripo profilaktikos ir kontrolės priemones.
- Pavojus – gaisras. Specialiosios priemonės – įrengti autonominius dūmų signalizatorius, įspėjančius apie gaisro pavojų; prižiūrėti, kad elektros instaliacija ir įranga būtų tvarkinga, šalinti rastus gedimus; kontroliuoti, kad būtų saugūs, tvarkingi ir laisvi evakuacinių išėjimų keliai ir kt.

Nesuplanavus tinkamų ir pakankamų ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių, nemažinama ekstremaliųjų situacijų susidarymo ir galimų jų neigiamų pasekmių tikimybė.

Audito metu:

- Aplinkos ministerija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba vis dar rengė rizikos analizę, kurios pagrindu turi būti parengtas ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas;
- trys valstybės institucijos (Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, Vidaus reikalų ministerija, Valstybės saugumo departamentas) rengė ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano projektą ar tokį projektą derino su kitomis institucijomis;
- Lietuvos bankas 2016-02-10 ir Policijos departamentas 2016-06-20 patvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus;

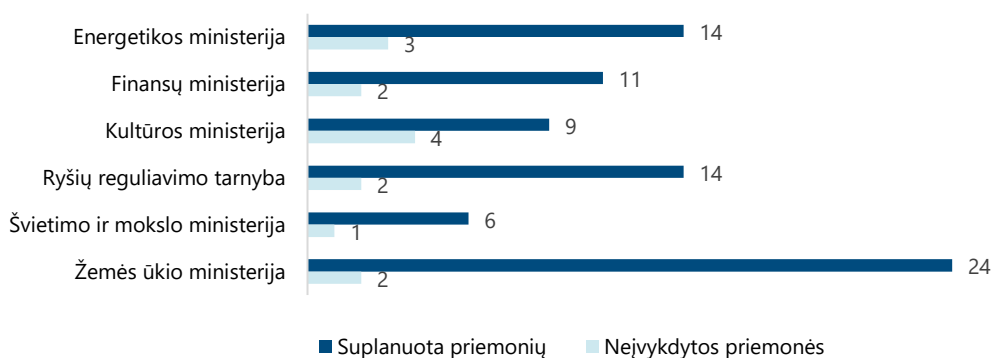
- Kalėjimų departamentas 2016-02-15 patvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą, tačiau jame numatytos tik bendrosios prevencijos priemonės.

1.2. Nė viena valstybės institucija nevertino vykdomos ekstremaliųjų situacijų prevencijos veiksmingumo

Kaip minėta, 2015 m. pabaigoje 23 (iš 30) valstybės institucijos turėjo patvirtintus ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus. Iš jų 19 šiuos planus įgyvendino 2013–2015 m. (iki spalio 1 d.); per šį laikotarpį planuose nustatytais terminais turėjo įvykdyti 339 prevencijos priemones.

Nustatėme, kad 13 valstybės institucijų įvykdė visas (261) suplanuotas ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemones, o trečdalis (6) – neįvykdė beveik penktadalio (14 iš 78) priemonių (5 pav.). Iš jų penkios valstybės institucijos neįvykdė 12 bendrųjų prevencijos priemonių (pavyzdžiui, kasmet neorganizavo civilinės saugos mokymų darbuotojams, nesurengė institucinio lygio civilinės saugos pratybų (žr. plačiau 2 skyrių), o viena (Žemės ūkio ministerija) – 2 specialiųjų prevencijos priemonių, skirtų galimų pavojų pasekmėms mažinti³⁴.

5 pav. Valstybės institucijos, neįgyvendinusios ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

Valstybės institucijos, kasmet peržiūradamos ir prireikus atnaujindamos ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą³⁵, turėtų įvertinti, ar įvykdytos priemonės pašalina priežastis (sąlygas), dėl kurių gali susidaryti pavojai, ar sumažino jų galimas pasekmes, ar būtina numatyti naujas rizikos valdymo priemones.

Valstybės institucijos kasmet turi parengti informaciją apie įgyvendintas ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemones ir jų įgyvendinimo rezultatus, ir teikti šią informaciją Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui³⁶. Valstybės institucijos kasmet informavo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentą apie įvykdytas prevencijos priemones, tačiau informacijos apie jų poveikį neteikė. Nustatėme, kad nė viena valstybės institucija nevertino, ar įvykdytos

³⁴ Žemės ūkio ministerija nurodė, kad jos nustatytų pavojų (sausros ir klimato kaitos) pasekmių mažinimui skirtos priemonės neįvykdytos numatytu laiku dėl nepakankamai įvertintos darbų apimties (priemonė – parengti metodines rekomendacijas žemės ūkio subjektams ekstremaliosios situacijos (sausra, škalvas, potvynis, speigas) atveju) ir užsitęsusių viešųjų pirkimų procedūrų (priemonė – organizuoti informacijos apie prisitaikymą prie klimato kaitos platinimą bei plėsti konsultavimo ūkio valdymo klausimais paslaugų tiekimą, siekiant formuoti ūkininkų gebėjimus, gerinti jų supratimą apie klimato kaitą ir didinti motyvaciją prie jos prisitaikyti).

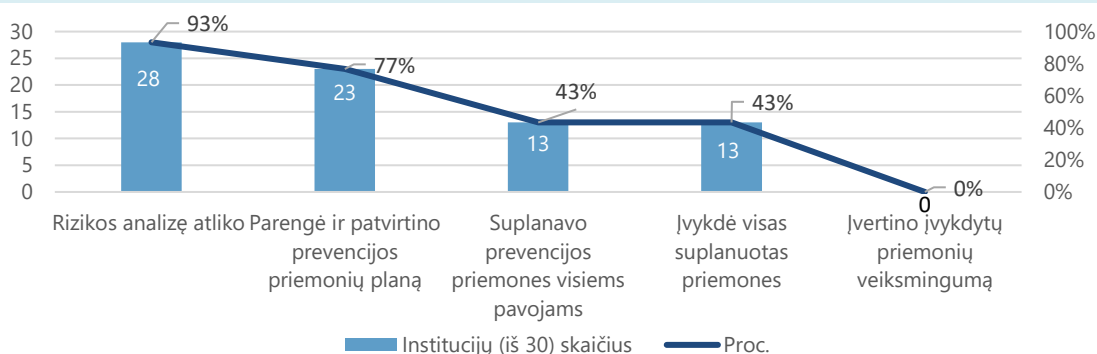
³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-14 nutarimu Nr. 1028 patvirtintas Ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymo tvarkos aprašas, 8.2 p.

³⁶ Ten pat.

priemonės buvo tinkamos ir pakankamos, tai yra, ar jos padėjo valdyti ekstremaliųjų situacijų riziką. Dėl to jos neturėjo visos būtinos informacijos ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planams atnaujinti ar naujiems parengti. Teisės aktuose nėra reikalavimo ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planuose nustatyti priemonių veiksmingumo vertinimo kriterijus. Jų nenustačius, nesudaromos galimybės tinkamai įvertinti, ar įvykdytos priemonės sumažino ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų bei jų neigiamų padarinių susidarymo tikimybę. Nevertinant įvykdytų priemonių poveikio, nenustatoma, ar buvo pasiekti ekstremaliųjų situacijų prevencijos tikslai – sumažinti galimų pavojų kilimo tikimybę ir galimus padarinius.

Apibendrinus surinktus įrodymus apie valstybės institucijų vykdomą ekstremaliųjų situacijų prevencinę veiklą, darytina išvada, kad ši veikla yra nepakankama (6 pav.).

6 pav. Duomenys apie ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymą valstybės institucijose 2013–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

Ekstremaliųjų įvykių kasmet daugėja (2013 m. – 537, 2014 m. – 773, 2015 m. – 826), tačiau per penkerius metus nepasiekta, kad visos 30 valstybės institucijų Vyriausybės nustatyta tvarka planuotų ir užtikrintų prevencinių priemonių įgyvendinimą.

2. AR VALSTYBĖS INSTITUCIJOS IMASI PRIEMONIŲ EKSTREMALIOSIOMS SITUACIJOMS PASIRENGTI

Siekiant išvengti ar patirti kuo mažiau žalos ekstremaliosios situacijos atveju, išlaikyti rimtį, išsaugoti gyventojų gyvybę, sveikatą, turtą ir apsaugoti aplinką, užtikrinti optimalų materialinių išteklių panaudojimą, valstybės institucijos privalo imtis priemonių ekstremaliosioms situacijoms pasirengti:

- parengti ir patvirtinti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus³⁷;
- organizuoti savo darbuotojų civilinės saugos mokymą³⁸;
- rengti civilinės saugos pratybas³⁹;
- organizuoti slėptuvių įrengimą ar sudaryti sutartis dėl įrengtų slėptuvių panaudojimo⁴⁰.

³⁷ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 13 str. 4 d. 7 p.

³⁸ Ten pat, 13 str. 4 d. 4 p.

³⁹ Ten pat, 13 str. 4 d. 5 p.

⁴⁰ Ten pat, 13 str. 4 d. 6 p., 24 str. 1 d.; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-09-22 nutarimas Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“, 1.4 ir 1.4.1 p.

2.1. Ketvirtadalis valstybės institucijų nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, kuriuos turėjo parengti 2011 m.

Vyriausybė 2010 m. patvirtino Valstybinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą⁴¹, kuriame numatytos galimos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos (pvz.: masinis užsieniečių antplūdis, branduolinės avarijos) ir valstybės institucijos, kurioms pagal kompetenciją priskirta organizuoti jų likvidavimą ir padarinių šalinimą (2 priedas).

Valstybinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą pavesta⁴² rengti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui, tačiau nenustatyta, kokiais atvejais jis turi būti peržiūrimas ir atnaujinamas (pvz., nustačius naujų pavojų).

2013 m. I pusr. parengtoje Nacionalinėje rizikos analizėje⁴³ buvo nurodyti 2 nauji pavojai – kibernetinės atakos ir cheminės avarijos, galintys sukelti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, tačiau Valstybinis ekstremaliųjų situacijų valdymo planas 2014–2015 m. nebuvo patikslintas – jame nenumatyta, kokioms valstybės institucijoms priskirtina atsakomybė organizuoti minėtų ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas audito metu (2016 m.) pradėjo rengti Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano pakeitimo projektą, siekdamas jame nustatyti valstybės institucijas, kurioms būtų priskirta organizuoti dviejų galimų valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų (kibernetinės atakos ir cheminės avarijos) likvidavimą ir padarinių šalinimą.

Siekiant užtikrinti veiksmingą valstybės lygio gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą, valstybės institucijų kompetencijai priskirtų veiklos sričių (sektorių) tęstinumą ekstremaliųjų situacijų metu⁴⁴, 30 valstybės institucijų pavesta patvirtinti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, kurie turi būti parengti joms atlikus galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę (žr. 1.1 poskyrį).

Ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose, kuriuos valstybės institucijos turi pateikti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui ir civilinės saugos sistemos pajėgoms, kurių pasitelkimas numatomas plane, turi būti numatyta⁴⁵:

- gresiančios ekstremaliosios situacijos – prioriteto tvarka išvardijamos galimos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos, nurodytos Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plane (kai valstybės institucija yra atsakingoji ar remiančioji institucija), ir visi galimi pavojai, nustatyti atlikus galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę, kurie gali turėti neigiamą įtaką valstybės institucijos kompetencijai prisikirtai veiklos sričiai (sektoriui);
- valstybės institucijos darbuotojų ir jos reguliavimo srities valstybės institucijų perspėjimo organizavimas;
- informacijos apie ekstremaliųjų įvykių ar ekstremaliąją situaciją gavimo ir perdavimo tvarka;
- gresiančių ar įvykusių ekstremaliųjų įvykių ir gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų valdymo organizavimas ir koordinavimas – aprašomas:

⁴¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-10-20 nutarimu Nr. 1503 „Dėl valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano patvirtinimo“.

⁴² Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 12 str. 4 d.

⁴³ <http://www.vpgt.lt/go.php/Nacionalin%C4%97%20rizikos%20analiz%C4%97611> (žiūrėta 2016-01-26).

⁴⁴ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-02-23 įsakymu Nr. 1-70 patvirtintos Ministerijos, kitos valstybės institucijos ir įstaigos ekstremaliųjų situacijų valdymo plano rengimo metodinės rekomendacijos, 3 p.

⁴⁵ Ten pat, 16 ir 18 p.

- galimų valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų ir pavojų, kurių rizikos lygis nustatytas kaip didelis arba labai didelis, valdymo organizavimas ir koordinavimas, materialinių ir techninių išteklių ir paslaugų teikimas;
- valstybės institucijos veiklos tęstinumo užtikrinimas ekstremaliųjų situacijų metu, būtinausių veiklos sąlygų atkūrimo organizavimas – numatomos alternatyvios darbo vietos, atsakingi asmenys ir jų veiksmai, darbuotojų apsaugos organizavimas, dokumentų (taip pat įslaptintų) evakuacijos arba sunaikinimo, turto gelbėjimo gresiant ar susidarius ekstremaliosioms situacijoms organizavimas.

Valstybės institucijos turėjo parengti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus iki 2011-05-27⁴⁶. Nustatėme, kad:

- ketvirtadalis (7 iš 30) valstybės institucijų 2015-10-01 vis dar neturėjo patvirtintų ekstremaliųjų situacijų valdymo planų;
- iš jų trims priskirta organizuoti daugiau nei pusės (9 iš 17) galimų valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą (2 lentelė).

2 lentelė. Valstybės institucijos, kurios nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų valdymo plano ir kurioms priskirta atsakomybė organizuoti galimų valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą

Valstybės institucija	Galima valstybės lygio ekstremalioji situacija
Vidaus reikalų ministerija	1. Gaisrai ir (ar) sprogimai, kurie gali sukelti daugelio gyventojų sužalojimus ir dėl kurių gali prireikti evakuoti gyventojus
	2. Masiniai neramumai
	3. Uraganas
	4. Potvynis
	5. Masinis užsieniečių antplūdis
	6. Įkaitų paėmimas (lėktuvo, laivo ar kitos transporto priemonės užgrobimas)
Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	7. Epizootijos
Aplinkos ministerija	8. Miškų gaisrai
	9. Teršalų išsiliejimas pakrantėje

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Valstybinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą

Įvykus ekstremaliajam įvykiui arba susidarius ekstremaliajai situacijai, valstybės institucijoms, kurios nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, gali būti sunkiau tinkamai organizuoti jų likvidavimą ir padarinių šalinimą, nes nenumatyti veiksmai ir priemonės, kaip turi būti:

- perspėti valstybės institucijų (jų reguliavimo sričiai priskirtų institucijų) darbuotojai, civilinės saugos sistemos pajėgos apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją;
- sušauktas valstybės institucijos ekstremaliųjų situacijų operacijų centras;
- užtikrintas valstybės institucijos veiklos tęstinumas ekstremaliųjų situacijų metu.

Audito metu:

- 2 valstybės institucijos vis dar rengė galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizes, kurių pagrindu turi būti parengti ekstremaliųjų situacijų valdymo planai;
- 3 valstybės institucijos rengė ekstremaliųjų situacijų valdymo planų projektus ar tokius projektus derino su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu;

⁴⁶ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-02-23 įsakymas Nr. 1-70 „Dėl ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“, 2 p.

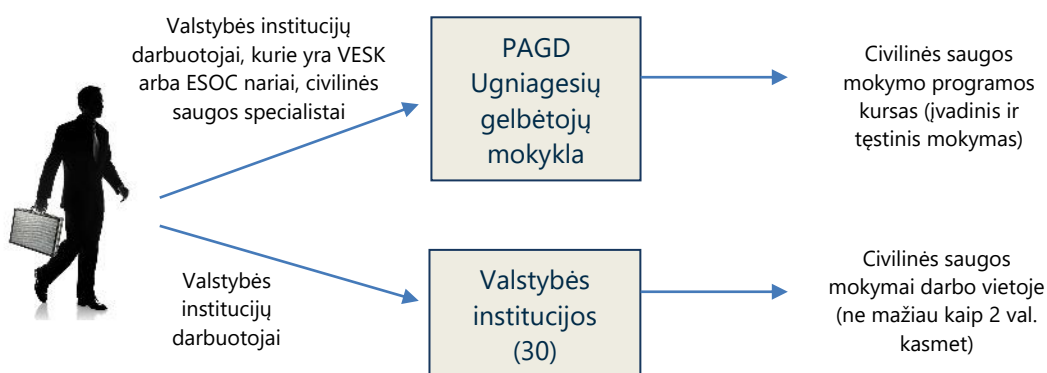
- 2016-06-08 patvirtintas Vidaus reikalų ministerijos, o 2016-06-20 – Policijos departamento ekstremaliųjų situacijų valdymo planas.

2.2. Valstybės institucijų vadovai neužtikrino civilinės saugos mokymų

Civilinės saugos mokymas – tai veikla, kuria siekiama asmenims suteikti reikiamų civilinės saugos žinių ir gebėjimų, gilinti civilinės saugos sistemos subjektų profesines žinias, tobulinti įgūdžius ir gebėjimus pasirengti ir veiksmingai organizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymą⁴⁷. Tokio mokymo tikslas – stiprinti civilinės saugos sistemos parengtį Lietuvos Respublikoje⁴⁸.

Audito metu vertinome, kaip organizuojamas civilinės saugos mokymas valstybės institucijų darbuotojams (7 pav.)

7 pav. Civilinės saugos mokymų organizavimas valstybės institucijų darbuotojams

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

2.2.1. 90 proc. Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos ir daugiau nei pusė ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų narių neišklausė civilinės saugos mokymų

Civilinės saugos įstatyme⁴⁹ numatyta, kad:

- valstybės institucijų vadovai privalo siųsti Vyriausybės nustatytų kategorijų asmenis, dirbančius jų vadovaujamosse valstybės institucijose, išklausti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento nustatytos civilinės saugos mokymo programos kurso;
- šie asmenys mokomi ir jų kvalifikacija civilinės saugos srityje tobulinama Vyriausybės nustatyta tvarka Ugniagesių gelbėtojų mokykloje.

Civilinės saugos mokymo programos kursą, kurį sudaro įvadinis ir tęstinis mokymas, turi išklausti⁵⁰:

- Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos, kuriai pavesta⁵¹ priimti sprendimus valstybės lygio ekstremaliosioms situacijoms suvaldyti, vadovas ir nariai;

⁴⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-06-07 nutarimu Nr. 718 patvirtintas Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašas, 1 p.

⁴⁸ Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašas, 4.1 p.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 23 str. 2 d.

⁵⁰ Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašo 1 priedas „Civilinės saugos mokymo centro klausytojų kategorijos, mokymo trukmė ir periodiškumas“, 1.1, 1.2 ir 1.7 eilutės.

⁵¹ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 11 str. 4 d. 2 p.

- valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro, kuriam priskirtas uždavinys užtikrinti Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos priimtų sprendimų įgyvendinimą⁵², vadovas ir nariai;
- valstybės institucijų (23) ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų, kuriems pavesta užtikrinti Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos priimtų sprendimų įgyvendinimą, organizuoti ir koordinuoti įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų likvidavimą⁵³, vadovai ir nariai;
- valstybės institucijų civilinės saugos specialistai.

Nustatėme, kad 2015 m. spalio 1 d. įvadinio civilinės saugos mokymo programos kurso buvo neišklause:

- apie 90 proc. (17 iš 19⁵⁴) Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos narių (įskaitant komisijos pirmininką). Daugiau nei 1/3 (35 proc.) jų yra šios komisijos nariai 3 ar daugiau metų.

Ugniagesių gelbėtojų mokykla 2013–2015 m. neorganizavo minėtų mokymų Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos nariams. Šios mokyklos atstovų paaiškinimu, tokie mokymai nebuvo numatyti, nes „sudėtinga surinkti visus komisijos narius tuo pačiu laikotarpiu“;

- 62 proc. (33 iš 53) valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro narių ir 58 proc. (228 iš 390) valstybės institucijų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų narių (žr. 3 priedą), nes valstybės institucijų vadovai jų nesiuntė išklaudyti įvadinio civilinės saugos mokymo programos kurso;
- 10 proc. (3 iš 29) civilinės saugos specialistų ir darbuotojų, kurie vykdo civilinės saugos funkcijas.

Asmenys, nebaigę įvadinio civilinės saugos mokymo kurso, negali tobulinti kvalifikacijos civilinės saugos srityje pagal tęstinio civilinės saugos mokymo programas⁵⁵.

Valstybės institucijų vadovai nesilaikė Civilinės saugos įstatymo – nesiuntė Vyriausybės nustatytų kategorijų asmenų, dirbančių jų vadovaujamosiose institucijose, išklaudyti civilinės saugos mokymo programos kurso. Dėl to nebuvo užtikrinta, kad šie asmenys įgytų ir tobulintų žinias ir gebėjimus civilinės saugos srityje (reikalingus sprendimams dėl ekstremaliųjų situacijų valdymo priimti, organizuoti šių sprendimų įgyvendinimą ir kt.).

Audito metu nustatyti faktai rodo, kad Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos nariams ir valstybės institucijose dirbantiems civilinės saugos specialistams ne visada pakanka turimų civilinės saugos žinių ir gebėjimų (žr. plačiau 2.3 ir 3.2 poskyriai).

2.2.2. Daugiau nei ketvirtadalis valstybės institucijų trejus metus iš eilės neorganizavo civilinės saugos mokymų savo darbuotojams

Valstybės institucijos kasmet turi organizuoti⁵⁶ valstybės tarnautojų ir darbuotojų civilinės saugos mokymą. Jų mokymas turi būti organizuojamas darbo vietoje pagal Priešgaisrinės apsaugos ir

⁵² Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-08-30 įsakymu Nr. 1-256 patvirtinti Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro nuostatai, 4.1 p.

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-08-25 nutarimu Nr. 1213 patvirtintas Ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų sudarymo ir darbo organizavimo tipinės tvarkos aprašas, 6 p.

⁵⁴ 2015 m. spalio 1 d. Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisiją sudarė 21 narys (įskaitant komisijos pirmininką). Audito metu rinkome duomenis apie komisijos narius, dirbančius tose valstybės institucijose, kurioms pagal teisės aktus pavesta imtis priemonių ekstremaliosioms situacijoms pasirengti.

⁵⁵ Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašas, 30 p.

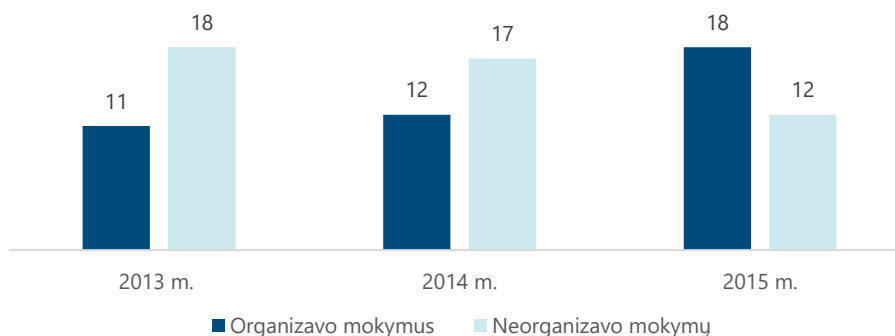
⁵⁶ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 13 str. 4 d. 4 p.

gelbėjimo departamento direktoriaus patvirtintas tipinės civilinės saugos mokymo programos⁵⁷. Kasmet mokymams, kurių tikslas suteikti žinių, kaip pasirengti galimoms ekstremaliosioms situacijoms, elgtis joms gresiant ar susidarius, turi būti skiriama ne mažiau kaip 2 valandos⁵⁸.

Nustatėme, kad:

- 2013 ir 2014 m. apie 60 proc. valstybės institucijų neorganizavo civilinės saugos mokymų savo darbuotojams darbo vietoje, o 2015 m. tokių institucijų skaičius sumažėjo iki 40 proc. (8 pav.);

8 pav. Valstybės institucijos, organizavusios civilinės saugos mokymus darbuotojams 2013–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

- daugiau nei ketvirtadalis (8 iš 30) valstybės institucijų (žr. 4 priedą) neorganizavo civilinės saugos mokymų darbuotojams darbo vietoje 3 metus iš eilės (2013–2015 m.), o turėjo organizuoti kasmet.

Valstybės institucijos dažniausiai nurodė, kad civilinės saugos mokymų savo darbuotojams neorganizavo, nes darbuotojai, kuriems priskirtos vykdyti funkcijos civilinės saugos srityje, neturi pakankamai kompetencijos vesti tokius mokymus.

Nustatėme atvejų, kai valstybės institucijos darbuotojų civilinės saugos mokymams skyrė didesnę dėmesį, t. y. tokie mokymai truko daugiau nei 2 val. per metus.

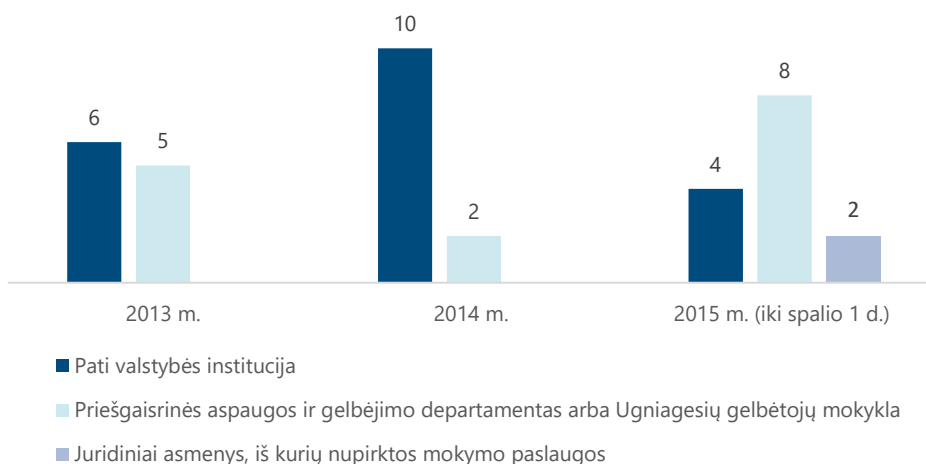
Pavyzdys

Užsienio reikalų ministerijos prašymu, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento Ugniagesių gelbėtojų mokyklos Civilinės saugos mokymo centro atstovas 2015 m. 7 kartus pravedė civilinės saugos mokymus po 2 val. ministerijos darbuotojams šiomis temomis: saugus elgesys ir veiksmai ekstremaliųjų situacijų metu; gamtinio, techninio, ekologinio ir socialinio pobūdžio pavojai, jų priežastys ir galimi padariniai; ministerijų, kitų valstybės institucijų, įstaigų, gyventojų teisės ir pareigos civilinės saugos srityje; civilinės saugos sistemos organizavimo ir veikimo teisiniai ir organizaciniai pagrindai; ministerijos, kitos valstybės institucijos, įstaigos kompetencijai priskirtoje srityje galimų ekstremaliųjų situacijų prevencija.

Valstybės institucijų praktika organizuojant civilinės saugos mokymus darbuotojams yra skirtinga. 2013–2015 m. (iki spalio 1 d.) beveik pusę (17 iš 37) mokymų valstybės institucijų darbuotojams vedė Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento, Ugniagesių gelbėtojų mokyklos ar juridinių asmenų, iš kurių buvo pirktos mokymų paslaugos, atstovai (9 pav.).

⁵⁷ Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašas, 20 ir 21.1 p.

⁵⁸ Ministerijų, kitų valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių administracijų valstybės tarnautojų ir darbuotojų tipinė civilinės saugos mokymo programa, 1 ir 4 p.

9 pav. Valstybės institucijų, organizavusių civilinės saugos mokymus darbuotojams, skaičius, pagal mokymus vedusius subjektus

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento vertinimu, valstybės institucijų iš privačių juridinių asmenų pirktos civilinės saugos mokymo paslaugos ne visada buvo kokybiškos.

Pavyzdys

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, atlikęs 2015-05-28 civilinės saugos būklės patikrinimą Generalinėje prokuratūroje, nurodė⁵⁹:

„Ivertinę tai, kad 2015-05-28 GP civilinės saugos mokymą darbo vietoje teikiančios įmonės MB „Žinių medžio“ skaitomos paskaitos metu buvo dėstoma pagal civilinės saugos mokymo programą, skirtą ūkio subjektų, kitų įstaigų darbuotojams, o ne pagal programą, skirtą ministerijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojams ir darbuotojams, taip pat atsižvelgdami į tai, kad dalis informacijos, pateiktos šios paskaitos metu, neatitiko galiojančių civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų, siūloma atsisakyti jų paslaugų. Organizuojant civilinės saugos mokymus darbo vietoje siūloma pasitelkti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos ar jam pavaldžių įstaigų specialistus.“

Valstybės institucijose, kuriose nebuvo surengti civilinės saugos mokymai, didėjo rizika, kad jų darbuotojai neturės minimalių žinių, kaip pasirengti galimoms ekstremaliosioms situacijoms ir elgtis joms gresiant ar susidarius.

2.3. Daugiau nei trečdalis valstybės institucijų trejus metus iš eilės neorganizavo institucinio lygio civilinės saugos pratybų

Valstybės institucijos, kurių vadovams pavesta organizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimą, kasmet turi organizuoti institucinio lygio pratybas, išskyrus tuos metus, kai jos organizuoja arba dalyvauja valstybinio lygio pratybose⁶⁰. Planuojamų pratybų tema ir tikslas turi

⁵⁹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2015-06-04 rašto Nr. 9.4-1343(10.14) „Dėl civilinės saugos būklės patikrinimo Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje kontrolinio klausimyno teikimo“ priedas „Civilinės saugos būklės patikrinimo kontrolinis klausimynas“.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 13 str. 4 d. 5 p.; Vyriausybės 2010-09-08 nutarimu Nr. 1295 patvirtintas Civilinės saugos pratybų organizavimo tvarkos aprašas, 7.3 ir 9.2 p.

būti numatomi atsižvelgiant į realiausiai gresiančius pavojus ir jų padarinius gyventojų sveikatai bei gyvybei, turtui, aplinkai, būtiniausioms gyvenimo sąlygoms⁶¹.

Civilinės saugos pratybos – civilinės saugos sistemos parengties patikrinimas, kai:

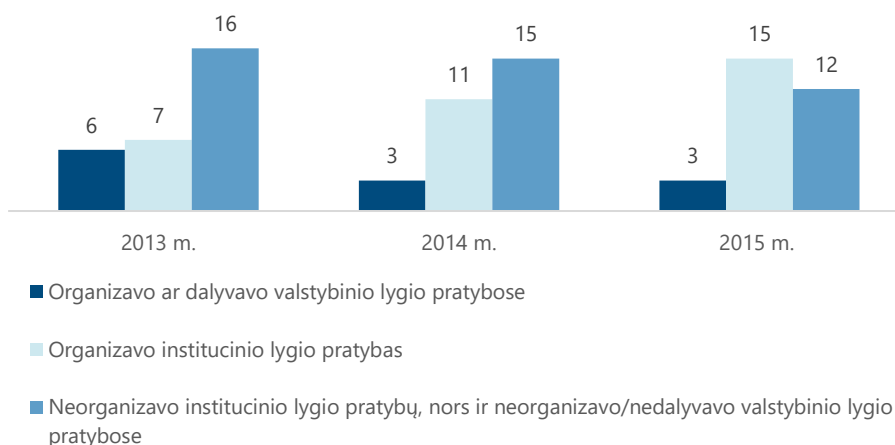
- tariamomis ekstremaliosiomis sąlygomis tikrinami veiksmai ir procedūros, numatytos ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose, tobulinami valdymo įgūdžiai;
- mokomasi praktiškai organizuoti gyventojų ir turto apsaugą nuo ekstremaliųjų situacijų poveikio ir atlikti gelbėjimo, paieškos ir neatidėliotinus darbus, likviduoti įvykius, ekstremaliuosius įvykius ar ekstremaliąsias situacijas ir šalinti jų padarinius⁶².

2013–2015 m. kasmet surengtose valstybinio lygio civilinės saugos pratybose⁶³ dalyvavo maža dalis valstybės institucijų (10 pav.). Kitos institucijos, kurios neorganizavo / nedalyvavo minėtose pratybose, turėjo organizuoti institucinio lygio pratybas.

Nustatėme, kad:

- 2013 ir 2014 m. daugiau nei pusė valstybės institucijų neorganizavo institucinio lygio pratybų, nors tais metais ir neorganizavo / nedalyvavo valstybinio lygio pratybose, o 2015 m. tokių valstybės institucijų buvo daugiau nei trečdalis;

10 pav. Valstybės institucijos, organizavusios institucinio lygio pratybas ir organizavusios / dalyvavusios valstybinio lygio pratybose

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

- daugiau nei trečdalis (11 iš 30) valstybės institucijų trejus metus iš eilės (2013–2015 m.) neorganizavo institucinio lygio pratybų, o jas turėjo organizuoti kasmet (žr. 4 priedą).

Valstybės institucijos nurodė, kad institucinio lygio pratybų neorganizavo, nes jose neįsteigta civilinės saugos specialisto pareigybė ar darbuotojas, kuriam pavesta vykdyti civilinės saugos funkcijas, neturi kompetencijos suorganizuoti pratybas.

⁶¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-07-18 įsakymu Nr. 1-225 patvirtintos Civilinės saugos pratybų organizavimo ir vertinimo metodinės rekomendacijos, 6.1 p.

⁶² Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 2 str. 4 d.

⁶³ 2013 m. – Civilinės saugos sistemos subjektų veiksmų koordinavimas sproguis purvinajai bombai tarptautiniame oro uoste; 2014 m. – Civilinės saugos sistemos subjektų veiksmai įvykus teroro aktui Būtingės naftos terminale ir teršalams išsiliejus į Lietuvos Respublikos teritorinius vandenis Baltijos jūroje; 2015 m. – Civilinės saugos sistemos subjektų veiksmų koordinavimas esant masiniams neramumams.

Atkreipėme dėmesį, kad Ugniagesių gelbėtojų mokykloje rengiami mokymai, kaip organizuoti civilinės saugos pratybas⁶⁴, tačiau nė viena iš valstybės institucijų, kurios nurodė, kad jų darbuotojams trūksta kompetencijos organizuoti civilinės saugos pratybas, 2013–2015 m. nesiuntė darbuotojų išklausti minėtų mokymų.

Pavyzdys

Nacionalinė teismų administracija nurodė, kad „darbuotojas, atsakingas už civilinę saugą įstaigoje, kuriam ši funkcija yra tik viena iš daugelio kitų funkcijų, neturi pakankamai kompetencijos tinkamų civilinės saugos pratybų suorganizavimui“. Ji 2013–2015 m. nesiuntė darbuotojo į Ugniagesių gelbėtojų mokyklos rengiamus civilinės saugos pratybų organizavimo kvalifikacijos tobulinimo kursus.

Nustatėme, kad dalis valstybės institucijų (Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos bankas, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba) organizavo institucinio lygio civilinės saugos pratybas neturėdamos patvirtintų ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, nors pratybų metu tariamomis ekstremaliosiomis sąlygomis turi būti tikrinami veiksmai ir procedūros, numatytos ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose. Praktikoje išbandžius valstybės institucijų patvirtintų ekstremaliųjų situacijų valdymo planų veiksmingumą⁶⁵ ir nustačius trūkumų, turi būti imamasi priemonių jiems tobulinti. Pavyzdžiui, Energetikos ministerija, įvertinusi 2015 m. surengtų pratybų metu nustatytus trūkumus (darbuotojų perspėjimas nevyksta pagal organizacinę struktūrą ir neužtikrinamas grįžtamasis ryšys), patikslino ekstremaliųjų situacijų valdymo planą:

- aprašė asmens, atsakingo už informacijos priėmimą ir perdavimą, veiksmus gavus informaciją apie ekstremalųjį įvykį;
- pakeitė ministerijos darbuotojų perspėjimo apie ekstremalųjį įvykį ar ekstremaliąją situaciją schemą, užtikrinant grįžtamąjį ryšį.

Valstybės institucijoms neorganizuojant privalomų institucinio lygio civilinės saugos pratybų, nepatikrinamas jų pasirengimas reaguoti į realiausiai gresiančius pavojus ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų veiksmingumas, todėl jos gali būti nepasirengusios greitai ir tinkamai užtikrinti gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą.

2.4. Nepasirengta apsaugoti ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų narius

Vyriausybė, įgyvendindama įstatymą⁶⁶, pagal kurį jai pavesta nustatyti slėptuvių poreikį, 2010 m. nustatė⁶⁷, kad slėptuvės numatomos apsaugoti nuo ekstremaliųjų situacijų ar karo metu atsiradusių gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksnių tuos valstybės tarnautojus ir darbuotojus, kurie užtikrina:

- valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro veiklą;
- valstybės institucijų, kuriose steigiami ekstremaliųjų situacijų operacijų centrai, veiklą;
- Bendrojo pagalbos centro nenutrūkstamą veiklą.

⁶⁴ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2014-09-24 įsakymo Nr. 1-348 1.13 punktu patvirtinta Civilinės saugos pratybų rengimo tęstinio civilinės saugos mokymo programa.

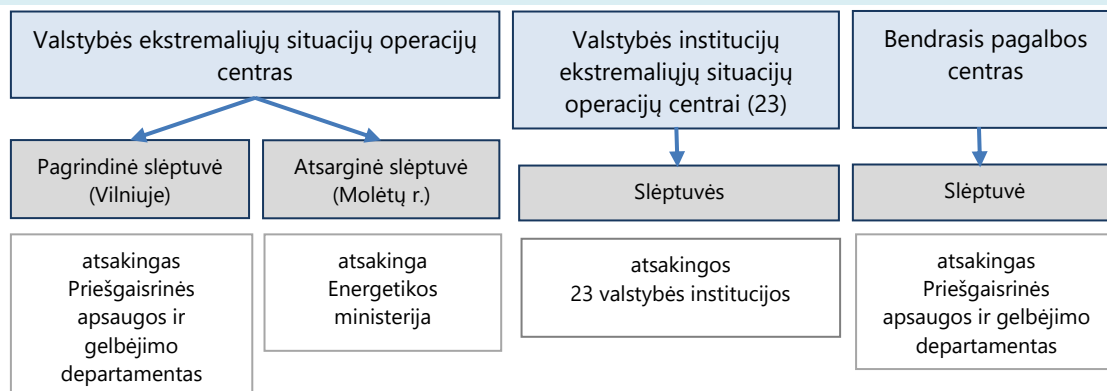
⁶⁵ Ministerijos, kitos valstybės institucijos ir įstaigos ekstremaliųjų situacijų valdymo plano rengimo metodinės rekomendacijos, 14 p.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 9 str. 15 p.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-09-22 nutarimas Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“, 1.1, 1.1.1, 1.1.3 ir 1.1.4 p.

Už slėptuvių įrengimo organizavimą ar įrengtų slėptuvių panaudojimo sutarčių sudarymą atsakingi valstybės institucijų vadovai⁶⁸ (11 pav.).

11 pav. Numatytos slėptuvės valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui, valstybės institucijų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui ir Bendrajam pagalbos centrui bei valstybės institucijos, atsakingos už jų įrengimo organizavimą

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Vyriausybės nutarimą

Vyriausybė 2010 m. nustatė⁶⁹, kad slėptuvės turi būti įrengtos Civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos plėtotės programoje nustatytais terminais iš atitinkamais biudžetinais metais asignavimų valdytojams patvirtintos bendros asignavimų sumos, tačiau minėta programa nebuvo patvirtinta. Kituose dokumentuose slėptuvių įrengimo terminai nebuvo nustatyti.

Nustatėme, kad pagrindinė slėptuvė 2016 m. pradžioje dar nebuvo baigta įrengti – buvo vykdomas jos įrengimas pagal investicijų projektą⁷⁰, kurį numatyta baigti įgyvendinti 2017 metais.

Atsarginė slėptuvė pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento atliktą vertinimą⁷¹ neatitinka dalies nustatytų⁷² reikalavimų, nes joje nėra ryšio priemonių ir kompiuterinės įrangos.

Energetikos ministerija 2013 m. parengė Vyriausybės nutarimo pakeitimo projektą⁷³, siūlydama panaikinti atsarginės slėptuvės poreikį Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui. Vidaus reikalų ministerija nepritarė Energetikos ministerijos siūlymui, nurodydama, kad: „Energetikos ministerija yra atsakinga institucija, užtikrinanti parengtą valstybės lygio ekstremaliosioms situacijoms dėl branduolinės avarijos atominėje elektrinėje (esančios šalyje ar už šalies ribų) ar susidarius ekstremaliajai energetikos padėčiai. Tačiau pertvarkydama šalies energetikos sistemos įmonių turto valdymą Energetikos ministerija neatsižvelgė į Lietuvos Respublikos Vyriausybės ministerijai nustatytus įpareigojimus užtikrinti atsarginės slėptuvės Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro veiklai įrengimą bei užtikrinti jos eksploatacinę būklę ir poilsio namuose „Dubingiai“ esančią slėptuvę perdavė UAB „NT Valdos“⁷⁴. Vyriausybei nutarimo pakeitimo

⁶⁸ Ten pat, 1.4.1, 1.43 ir 1.4.4 p.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-09-22 nutarimas Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“, 1.3 p.

⁷⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento 2015 m. patikslintas investicijų projektas „Pastato Vilniuje, Švitrigailos g. 18, II korpuso kapitalinis remontas, įrengiant slėptuvę valstybės ekstremaliųjų situacijų veiklai užtikrinti“.

⁷¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2016-02-26 raštas Nr. 9.4-496(10.18) „Dėl duomenų pateikimo“.

⁷² Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-02-08 įsakymas Nr. 1-52 „Dėl slėptuvių parinkimo ir įrengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

⁷³ Registruotas 2013-11-25 TAIS Nr. 13-1707-03 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. rugsėjo 22 d. nutarimo Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“ pakeitimo nutarimo projekto teikimo“.

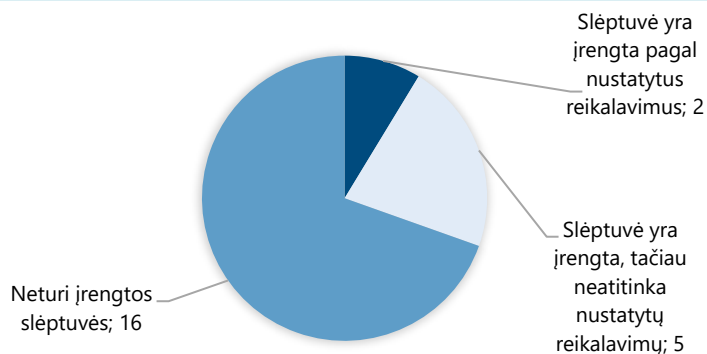
⁷⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2013-12-05 raštas Nr. 1D-10828(3) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto“.

projektas nebuvo pateiktas ir klausimas dėl atsarginės slėptuvės poreikio pakeitimo nebuvo svarstytas.

2015 m. pabaigoje iš 23 valstybės institucijų, kurios turėjo užtikrinti jų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų veiklą:

- daugiau nei 2/3 neturėjo įrengtų slėptuvių (12 pav.). Jos nurodė, kad neturi patalpų ar lėšų slėptuvėms įrengti; 7 valstybės institucijos turėjo įrengtas slėptuves, tačiau daugiau nei 2/3 jų, valstybės institucijų vertinimu, neatitiko nustatytų reikalavimų. Jos nurodė, kad trūksta lėšų slėptuvėms tinkamai įrengti. Pavyzdžiui, Radiacinės saugos centro skaičiavimais slėptuvei pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus nustatytus reikalavimus įrengti preliminariai reikia apie 1 mln. eurų⁷⁵.

12 pav. Duomenys apie valstybės institucijas, turinčias nustatytus reikalavimus atitinkančias slėptuves

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

Slėptuvė, skirta Bendrojo pagalbos centro nenutrūkstamai veiklai užtikrinti, neįrengta. Pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento pateiktą informaciją⁷⁶, „šio centro patalpų statybinuose projektiniuose dokumentuose atsarginės slėptuvės įrengimas nebuvo numatytas“. Departamento nuomone, slėptuvė Bendrojo pagalbos centro veiklai užtikrinti nereikalinga, nes jo veiklos tęstinumas būtų užtikrintas „vieno Bendrojo pagalbos centro skyriaus funkcijų perdavimu kitam Bendrojo pagalbos centro skyriui, jei vienas iš jų negalėtų veikti“, tačiau Vyriausybės nutarimo, kuriuo nustatytas slėptuvės poreikis Bendrojo pagalbos centro nenutrūkstamai veiklai užtikrinti, pakeitimo neinicijavo. Vidaus reikalų ministerija informavo, kad, kai bus įrengta slėptuvė valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro veiklai, ji planuoja su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu sudaryti sutartį dėl minėtos slėptuvės panaudojimo. Įvertinus minėtų valstybės institucijų motyvus, manytume, būtų tikslinga peržiūrėti 2010 m. nustatytą slėptuvių poreikį valstybės institucijoms ir Bendrajam pagalbos centrui.

Nesudarius tinkamų sąlygų apsaugoti ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų (valstybės ir valstybės institucijų) narius, turinčius organizuoti ir koordinuoti valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą, nuo sveikatai ir gyvybei pavojingų veiksmų ir vykdyti jiems pavestas funkcijas, gali būti neužtikrintas tinkamas ekstremaliųjų situacijų likvidavimas ir padarinių šalinimas.

⁷⁵ Radiacinės saugos centro 2015-12-08 raštas Nr. 1.11-2-3776 „Dėl duomenų pateikimo“.

⁷⁶ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2015-07-21 raštas Nr. 9.4-1738(10.23) „Dėl informacijos pateikimo“.

3. AR TINKAMAI ORGANIZUOJAMA VALSTYBĖS INSTITUCIJŲ PASIRENGIMO REAGUOTI Į EKSTREMALIĄSIAIS SITUACIJAS PRIEŽIŪRA IR VERTINIMAS

Priziūrėti valstybės institucijų veiklą civilinės saugos srityje pavesta Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui ⁷⁷, o vertinti jų pasirengimą ir imtis priemonių jam gerinti – Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijai ⁷⁸.

3.1. Valstybės institucijos nepašalino daugiau nei 2/3 pažeidimų

Kaip valstybės institucijos laikosi Civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, priziūri Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas. Jis kasmet iš valstybės institucijų surenka informaciją, reikalingą šalies civilinės saugos sistemos būklės analizei parengti (žr. 3.2 poskyrį), ir atlieka civilinės saugos būklės patikrinimus valstybės institucijose⁷⁹. Tokių patikrinimų atlikimo tvarką 2010 m. nustatė⁸⁰ departamento direktorius.

Įstatymai numato, kad tais atvejais, kai valstybės institucijos nevykdo ar pažeidžia Civilinės saugos įstatymą ir kitus civilinę saugą reglamentuojančius teisės aktus, departamentas gali:

- duoti privalomus vykdyti nurodymus valstybės institucijoms pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus⁸¹ (teisę juos duoti turi⁸² departamento direktorius);
- skirti valstybės institucijų pareigūnams administracinę nuobaudą – įspėjimą arba baudą (nuo 28 iki 57 eurų)⁸³.

Audituotu laikotarpiu departamento valstybės tarnautojai patikrino beveik pusę (13⁸⁴) valstybės institucijų. Pagal 2014-05-01 pakeistą civilinės saugos būklės patikrinimų atlikimo tvarką, patikrinimai atlikti septyniose valstybės institucijose, šešiose jų nustatyta Civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų. Minėtos poveikio priemonės

⁷⁷ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 12 str. 2 d. 8 p. (2015-06-18 įstatymo Nr. XII-1803 redakcija).

⁷⁸ Ten pat, 11 str. 4 d. 1 p.

⁷⁹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos valstybės tarnautojams pavesta atlikti patikrinimus ministerijose ir kitose valstybės institucijose ir įstaigose, kuriose steigiami ekstremaliųjų situacijų operacijų centrai, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijoje, Generalinėje prokuratūroje, Lietuvos banke, Ryšių reguliavimo tarnyboje, Specialiųjų tyrimų tarnyboje, Valstybės saugumo departamente ir Nacionalinėje teismų administracijoje.

⁸⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-09-16 įsakymu Nr. 1-263 patvirtintas Civilinės saugos būklės savivaldybėse, ministerijose ir kitose valstybės institucijoje ir įstaigose patikrinimų organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas. Jis buvo pakeistas 2014-04-28 įsakymu Nr. 1-179 „Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-09-16 įsakymo Nr. 1-263 „Dėl civilinės saugos būklės savivaldybėse, ministerijose ir kitose valstybės institucijoje ir įstaigose patikrinimų organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (įsigaliojo 2014-05-01).

⁸¹ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 12 str. 2 d. 9 p.

⁸² Civilinės saugos būklės valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, kitose įstaigose ir ūkio subjektuose patikrinimų organizavimo ir atlikimo, privalomų nurodymų pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus davimo ir vykdymo tvarkos aprašas (2014-04-28 įsakymo Nr. 1-179 redakcija, įsigaliojusi 2014-05-01), 37 p.

⁸³ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, 192² str. ir 226 str.

⁸⁴ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos atliko civilinės saugos būklės patikrinimus šiose valstybės institucijose: Ryšių reguliavimo tarnyboje, Susisiekimo ministerijoje, Sveikatos apsaugos ministerijoje, Žemės ūkio ministerijoje, Lietuvos banke, Nacionalinėje teismų administracijoje, Kultūros ministerijoje, Teisingumo ministerijoje, Švietimo ir mokslo ministerijoje, Užsienio reikalų ministerijoje, Finansų ministerijoje, Krašto apsaugos ministerijoje ir Generalinėje prokuratūroje.

nebuvo taikytos, nes pagal departamento direktoriaus patvirtintą tvarką, pirmą kartą atliekant valstybės institucijos patikrinimą, jo vadovui ar įgaliotam asmeniui teikiama tik konsultacija civilinės saugos klausimais⁸⁵.

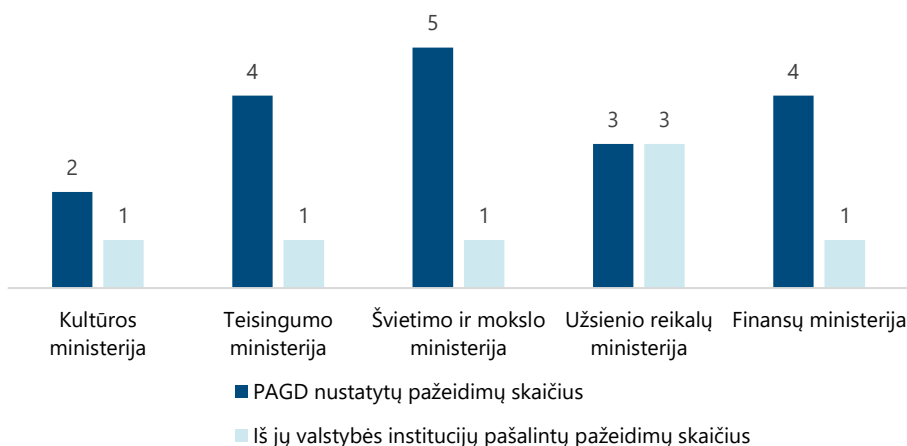
Departamento valstybės tarnautojai nurodė institucijoms, kuriose buvo nustatyti pažeidimai, juos pašalinti nustatytais terminais, tačiau nevaldo informacijos, ar jie buvo pašalinti nurodytu laiku.

Pavyzdys

- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento valstybės tarnautojai, 2014 m. lapkričio 18–20 d. atlikę civilinės saugos būklės patikrinimą Finansų ministerijoje, nustatė 4 pažeidimus ir nurodė jų pašalinimo terminus – vienus nurodė pašalinti iki 2015-06-01, o kitus – iki 2015-10-01.
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas nurodymų įgyvendinimo stebėsenos nevykdo, todėl informacijos, ar nustatytais terminais buvo pašalinti pažeidimai, neturi. Valstybės kontrolės auditoriams 2015 m. lapkričio mėn. paprašius pateikti informaciją, kaip Finansų ministerija pašalina nustatytus pažeidimus, tokios informacijos pateikti negalėjo.

Atsirinkę⁸⁶ daugiau nei trečdalį Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento patikrintų valstybės institucijų, nustatėme, kad 4 (iš 5) valstybės institucijos 2015 m. pabaigoje buvo vis dar nepašalinusios daugiau nei 2/3 pažeidimų, kuriuos 2014 m. nustatė departamentas, nors jų pašalinimo terminai jau buvo pasibaigę (13 pav.).

13 pav. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento nustatyti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai ir valstybės institucijų pašalinti pažeidimai

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento tikrinimo dokumentus ir pasirinktų valstybės institucijų pateiktus duomenis

Pagal ministerijų, kurios nepašalino dalies pažeidimų, paaiškinimus⁸⁷, pažeidimų pašalinimą apsunkino tai, kad jose nėra įsteigta pareigybių, kurioms būtų priskirtos vykdyti vien tik su civiline sauga susijusios funkcijos.

⁸⁵ Civilinės saugos būklės valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, kitose įstaigose ir ūkio subjektuose patikrinimų organizavimo ir atlikimo, privalomų nurodymų pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus davimo ir vykdymo tvarkos aprašas (2014-04-28 įsakymo Nr. 1-179 redakcija, įsigaliojusi 2014-05-01), 35 p.

⁸⁶ Atsirinkome tas valstybės institucijas, kuriose Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas atliko civilinės saugos būklės patikrinimus 2014 m. pagal nuo 2014-05-01 galiojančią jų atlikimo tvarką.

⁸⁷ Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2015-11-25 raštas Nr. S2-3089 „Dėl informacijos pateikimo“; Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2015-12-09 raštas Nr. (1.40)7R-8436 „Dėl informacijos pateikimo“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2015-11-30 raštas Nr. SR-5543 „Dėl informacijos pateikimo“; Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-11-25 raštas Nr. ((10.2)-5K-1524362)-6K-15087721 „Dėl informacijos pateikimo“.

Pavyzdys

- Pagal finansų ministro 2015-02-03 patvirtintą Bendrųjų reikalų skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymą, šiai pareigybei yra priskirta vykdyti su civilinės saugos sistemos uždavinių įgyvendinimu susijusias funkcijas ir 10 kitų funkcijų, tarp kurių: 1) organizuoti ir vykdyti viešuosius pirkimus, kontroliuoti viešųjų pirkimų sutarčių vykdymą; 2) koordinuoti ir organizuoti ministerijos pastato ir jo inžinerinių sistemų techninę priežiūrą; 3) vykdyti asmens, atsakingo už vaizdo duomenų tvarkymą ministerijoje, funkcijas; 4) vykdyti asmens, atsakingo už įslaptintos informacijos fizinės apsaugos įgyvendinimą, funkcijas.
- Pagal Finansų ministerijos Bendrųjų reikalų skyriaus vyriausiojo specialisto paaiškinimus, vykdydamas jam priskirtas funkcijas, daugiausiai laiko jis skiria spręsti klausimus, susijusius su viešaisiais pirkimais.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento vykdoma valstybės institucijų veiklos civilinės saugos srityje priežiūra nerezultatyvi – valstybės institucijos departamento nurodytais terminais nepašalina visų pažeidimų. Tam neigiamos įtakos turi tai, kad departamentas už sistemingą Civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimą valstybės institucijoms netaiko įstatymais numatytų poveikio priemonių.

Pavyzdys

- Teisingumo ministerija 2014 m. pradžioje Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui pateikė informaciją, reikalingą šalies civilinės saugos sistemos būklės analizei parengti. Iš jos matyti, kad ministerija nesilaikė Civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų:
 - neparengė ir nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano;
 - nepatvirtino ekstremaliųjų situacijų valdymo plano, kurį turėjo parengti 2011 m.;
 - 2013 m. neorganizavo darbuotojų civilinės saugos mokymų darbo vietoje ir nerengė institucinio lygio pratybų.
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento valstybės tarnautojai, 2014-06-04 atlikę civilinės saugos būklės patikrinimą Teisingumo ministerijoje, nustatė tuos pačius pažeidimus, tačiau įstatymais numatytų poveikio priemonių netaikė. Ministerijai buvo nurodyta iki 2014 m. pabaigos pašalinti pažeidimus:
 - parengti ir patvirtinti ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą bei ekstremaliųjų situacijų valdymo planą;
 - organizuoti privalomas darbuotojų civilinės saugos mokymus darbo vietoje ir surengti institucinio lygio pratybas.
- Teisingumo ministerija 2015 m. pradžioje Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui pateikė informaciją, reikalingą civilinės saugos sistemos būklės analizei parengti. Iš jos buvo matyti, kad minėti pažeidimai iki 2014 m. pabaigos nebuvo pašalinti, tačiau privalomas vykdyti nurodymas pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus nebuvo duotas ir administracinės nuobaudos ministerijos valstybės tarnautojams / darbuotojams nebuvo paskirtos.
- Teisingumo ministerija 2015-08-13 patvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą, o kitų trijų pažeidimų 2015 m. pabaigoje dar buvo nepašalinusi.

Valstybės institucijų veiklos civilinės saugos srityje priežiūra organizuojama netinkamai, nes departamentas laiku nevaldo informacijos, ar valstybės institucijos nustatytais terminais pašalina pažeidimus, ir nesiima pakankamai priemonių, kad būtų pasiektas civilinės saugos būklės patikrinimų tikslas – užtikrinta valstybės institucijų veiklos atitiktis Civilinės saugos įstatymo

reikalavimams. Dėl to gali būti neužtikrintas valstybės institucijų pasirengimas ekstremaliosioms situacijoms.

3.2. Valstybės institucijų pasirengimo vertinimo organizavimas turi trūkumų

Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijai pavesta⁸⁸ ne rečiau kaip kartą per metus aptarti šalies civilinės saugos sistemos būklę, vertinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtis priemonių jam gerinti, o Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui – pateikti komisijai apibendrintą išanalizuotą informaciją apie civilinės saugos sistemos būklę⁸⁹.

Kokių valstybės institucijų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas turėtų vertinti Vyriausybės ekstremalių situacijų komisija ir pagal kokius rodiklius, nenumatyta.

Departamentas audituotu laikotarpiu parengė ir Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijai pateikė Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2013 ir 2014 m. apžvalgas⁹⁰, kuriose pateikti:

- duomenys⁹¹ apie valstybės institucijų, minėtų šios ataskaitos ankstesniuose skyriuose, pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas;
- apibendrinti vertinimai dėl jų pasirengimo (2013 m. – sistemos subjektai iš esmės pasirengę vykdyti jiems pavestas funkcijas civilinės saugos srityje⁹²; 2014 m. – civilinės saugos būklė valstybės institucijose pagerėjo⁹³);
- siūlymai valstybės institucijoms vykdyti funkcijas civilinės saugos srityje.

Departamento parengtiems vertinimams ir siūlymams Vyriausybės ekstremalių situacijų komisija pritarė⁹⁴.

Pažymėtina, kad, departamento vertinimu, kuriam pritarė ir Vyriausybės ekstremalių situacijų komisija, 2013 m. valstybės institucijos iš esmės buvo pasirengusios vykdyti joms pavestas funkcijas civilinės saugos srityje, nors tais metais, pagal departamento pateiktus duomenis komisijai:

- 28 proc. valstybės institucijų neturėjo atliktos galimų pavojų ir ekstremalių situacijų rizikos analizės;
- 66 proc. valstybės institucijų neturėjo patvirtinto ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano;
- 55 proc. valstybės institucijų neorganizavo civilinės saugos mokymų darbo vietoje;
- 45 proc. valstybės institucijų neturėjo patvirtinto ekstremaliųjų situacijų valdymo plano;
- 9 proc. nesudarė ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 11 str. 4 d. 1 p.

⁸⁹ Ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymo tvarkos aprašas, 13 p.

⁹⁰ Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2013 m. apžvalga; Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2014 m. apžvalga; <http://www.vpgt.lt/index.php?2036491726>.

⁹¹ Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2013 ir 2014 metų apžvalgose nurodytos valstybės institucijos, kurios atliko galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę; parengė ir patvirtino ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planus; parengė ir patvirtino ekstremaliųjų situacijų valdymo planus; organizavo civilinės saugos mokymus darbo vietoje; surengė institucinio lygio civilinės saugos pratybas; sudarė ekstremaliųjų situacijų operacijų centrus.

⁹² Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2013 m. apžvalga, 22 psl.

⁹³ Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2014 m. apžvalga, 35 psl.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijos 2014-06-09 posėdžio protokolas Nr. 73-2 ir 2015-06-19 posėdžio protokolas Nr. 73-01.

Mūsų nuomone, toks vertinimas, kad 2013 m. valstybės institucijos iš esmės buvo pasirengusios vykdyti joms pavestas funkcijas civilinės saugos srityje, negali būti laikomas pagrįstu, nes dalies reikalavimų neįvykdė daugiau nei pusė valstybės institucijų.

Vertinimas, kad 2014 metais civilinės saugos būklė valstybės institucijose pagerėjo, atitiko departamento surinktus duomenis, pagal kuriuos valstybės institucijų, nevykdžiusių civilinės saugos reikalavimų, skaičius sumažėjo. Tačiau ir 2014 metais liko valstybės institucijų, kurios nevykdė joms pavestų civilinės saugos funkcijų.

Vyriausybės ekstremalių situacijų komisija, nustačiusi, kad valstybės institucijų pasirengimas ekstremaliosioms situacijoms yra nepakankamas, turi imtis priemonių jam gerinti⁹⁵. Kokių priemonių tokiais atvejais turi imtis komisija, nenustatyta.

Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisija 2014 ir 2015 m. rekomendavo valstybės institucijoms pagal kompetenciją įgyvendinti Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje apžvalgose Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento pateiktus siūlymus. Nustatyta, kad 2015 m. pabaigoje vis dar buvo valstybės institucijų, nepašalinusių pasirengimo trūkumų, kuriuos siūlė pašalinti tiek departamentas, tiek ir komisija.

Pavyzdys

- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, 2012 m. atlikęs civilinės saugos būklės patikrinimą, nustatė, kad Aplinkos ministerija neturi atliktos galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės, parengtų ir patvirtintų ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, neorganizavo darbuotojų civilinės saugos mokymų darbo vietoje. Departamentas pasiūlė ministerijai minėtus trūkumus pašalinti 2012 m.
- Pagal departamento 2014 m. Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijai pateiktus duomenis, Aplinkos ministerija 2013 m. neturėjo atliktos galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės, patvirtinto ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano, patvirtinto ekstremaliųjų situacijų valdymo plano, neorganizavo civilinės saugos mokymų ir institucinio lygio civilinės saugos pratybų. Vyriausybės ekstremalių situacijų komisija 2014 m. rekomendavo ministerijai pašalinti minėtus trūkumus.
- Pagal departamento 2015 m. Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijai pateiktus duomenis, 2014 m. Aplinkos ministerijoje vėl nustatyti tokie patys trūkumai, kokie buvo nustatyti ir 2013 m. Komisija 2015 m. atkreipė ministerijos dėmesį į nepakankamą civilinės saugos funkcijų vykdymą ir pasiūlė imtis priemonių šiai situacijai gerinti.
- 2015 m. pabaigoje Aplinkos ministerija minėtų trūkumų vis dar buvo nepašalinusi.

Nenustačius valstybės institucijų pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms vertinimo rodiklių, didėja rizika, kad bus neobjektyviai įvertintas valstybės institucijų pasirengimas reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir nesiimta tinkamų ir (ar) pakankamų priemonių jų pasirengimui gerinti.

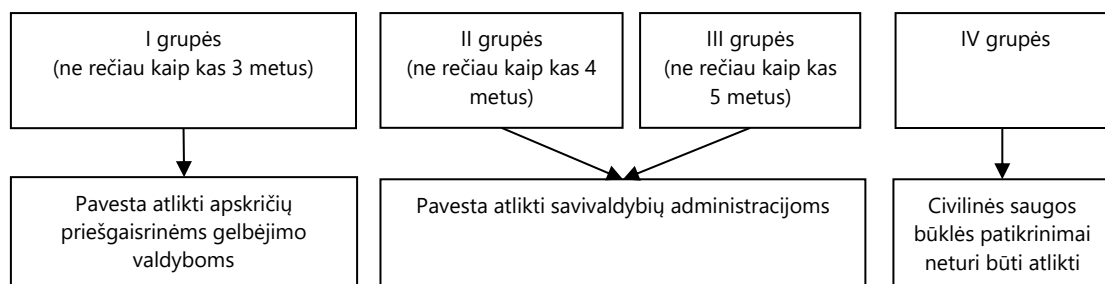
⁹⁵ Ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymo tvarkos aprašas, 13 p.

4. AR TINKAMAI PASIRENGTA VYKDYTI I GRUPĖS ŪKIO SUBJEKTŲ PRIEŽIŪRĄ IR AR TINKAMAI ORGANIZUOJAMAS ŪKIO SUBJEKTŲ PASIRENGIMO REAGUOTI Į EKSTREMALIAŠIAS SITUACIJAS VERTINIMAS

Ūkio subjektas – Lietuvos Respublikoje įregistruotas ir gamybinę, komercinę, finansinę ar kitokią ūkinę veiklą vykdomas juridinis asmuo, užsienio juridinio asmens filialas ar atstovybė⁹⁶. Tie ūkio subjektai, kurių vykdoma veikla ar veiklos pobūdis nepalankiomis aplinkybėmis gali sukelti pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, turtui, aplinkai ar padaryti kitą žalą, dėl kurių galėtų susidaryti ekstremalioji situacija, turi vykdyti ekstremaliųjų situacijų prevenciją⁹⁷ ir iš anksto pasirengti galimoms ekstremaliosioms situacijoms⁹⁸ (parengti ir patvirtinti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, sudaryti ekstremaliųjų situacijų operacijų centrus). Tokių ūkio subjektų kriterijus patvirtino⁹⁹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktorius.

Ar ūkio subjektai laikosi civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, iki 2014-05-01 priežiūrą vykdė savivaldybių administracijos, atlikdamos civilinės saugos būklės patikrinimus¹⁰⁰. Nuo 2014-05-01 ūkio subjektai, atsižvelgiant į jų vykdomos veiklos rizikingumą, yra skirstomi į keturias grupes (I, II, III ir IV)¹⁰¹, didžiausio rizikingumo yra I grupės ūkio subjektai, pvz.: AB „Lietuvos energija“, AB „Lietuvos dujos“, AB „Lesto“. Jų veiklos priežiūrą pavesta¹⁰² (nuo 2014-05-01) atlikti departamentui pavaldžioms apskričių priešgaisrinėms gelbėjimo valdyboms (10) (14 pav.).

14 pav. Ūkio subjektų grupės, kuriose turi būti atlikti civilinės saugos būklės kompleksiniai (planiniai) patikrinimai

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus įsakymą

⁹⁶ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 2 str. 30 d.

⁹⁷ Ten pat, 6 str. 1 p., 16 str. 3 d. 2, 8 ir 9 p.; Ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymo tvarkos aprašas, 3 p.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 6 str. 4 p., 16 str. 3 d. 4, 8 ir 9 p.

⁹⁹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-04-19 įsakymu Nr. 1-134 patvirtinti Kriterijai ūkio subjektams ir kitoms įstaigoms, kurių vadovai turi organizuoti ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimą, derinimą ir tvirtinimą, ir ūkio subjektams, kurių vadovai turi sudaryti ekstremaliųjų situacijų operacijų centrą.

¹⁰⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-09-16 įsakymu Nr. 1-263 patvirtintas Civilinės saugos būklės savivaldybėse, ministerijose ir kitose valstybės institucijoje ir įstaigose patikrinimų organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas (redakcija, galiojusi iki 2014-05-01), 7.3 p.

¹⁰¹ Civilinės saugos būklės valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, kitose įstaigose ir ūkio subjektuose patikrinimų organizavimo ir atlikimo, privalomų nurodymų pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus davimo ir vykdymo tvarkos aprašas, 5 p.

¹⁰² Ten pat, 10.2 p.

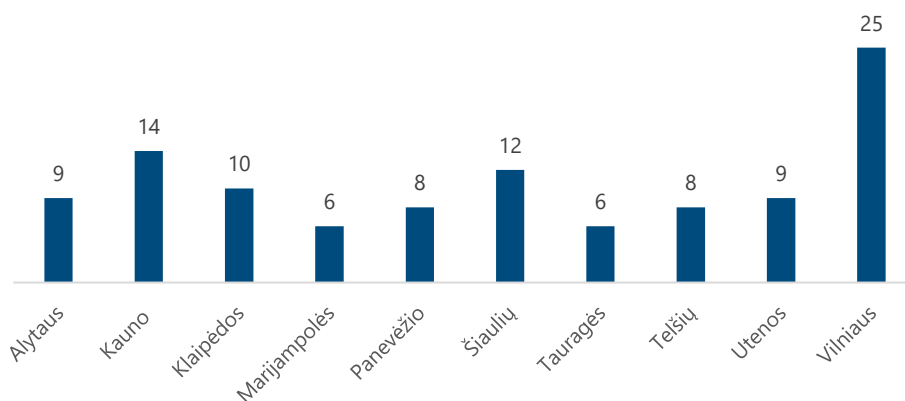
Ūkio subjektų, kurie valdo pavojingus objektus (pvz., AB „Klaipėdos naftos“ Suskystintų gamtinių dujų terminalas), priežiūrą organizuoja Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas¹⁰³. Juose atliekami kompleksiniai patikrinimai, tikrinama ir veiklos atitiktis civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams. Tai, ar ūkio subjektų veikla atitinka minėtus reikalavimus, iki 2016 m. tikrino savivaldybių administracijos, o nuo 2016 m. pavesta tikrinti APGV¹⁰⁴.

Savivaldybių ekstremalių situacijų komisijoms pavesta¹⁰⁵ vertinti ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir imtis priemonių jam gerinti.

4.1. Netinkamai pasirengta I grupės ūkio subjektų veiklos priežiūrai

Kiekviena APGV iki 2014-11-30 turėjo sudaryti I grupės ūkio subjektų sąrašą¹⁰⁶. Visos APGV sudarė minėtus sąrašus ir į juos įrašė 107 ūkio subjektus (15 pav.).

15 pav. Ūkio subjektų, nurodytų APGV sudarytuose I grupės ūkio subjektų sąrašuose, skaičius

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal APGV pateiktus duomenis

Ar APGV tinkamai sudarė minėtus sąrašus, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, kuris nustatė jų sudarymo reikalavimus, nevertino. Išnagrinėjome Vilniaus, Kauno ir Šiaulių APGV sudarytus I grupės ūkio subjektų sąrašus, į kuriuos buvo įrašyta beveik pusė visų subjektų (51 iš 107). Nustatėme, kad Šiaulių APGV, sudarydama sąrašą¹⁰⁷, nesilaikė departamento direktoriaus nustatytų reikalavimų, kad į sąrašą turi būti įtraukti tie ūkio subjektai (o ne jų teritoriniai padaliniai), kurių buveinės yra registruotos APGV veiklos teritorijoje¹⁰⁸. Sąraše beveik trečdalis subjektų sudarė

¹⁰³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-08-17 nutarimu Nr. 966 (2015-05-27 nutarimo Nr. 517 redakcija) patvirtinti Pramoninių avarių prevencijos, likvidavimo ir tyrimo nuostatai, 5.8 ir 7.3 p.

¹⁰⁴ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-10-17 įsakymu Nr. 1-285 (2016-01-12 įsakymo Nr. 1-7 redakcija) patvirtintos Lietuvos Respublikos pavojingųjų objektų patikrinimų programos 2 priedas.

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 11 str. 3 d. 1 p.

¹⁰⁶ Civilinės saugos būklės valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, kitose įstaigose ir ūkio subjektuose patikrinimų organizavimo ir atlikimo, privalomų nurodymų pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus davimo ir vykdymo tvarkos aprašas, 13 p.

¹⁰⁷ Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos viršininko 2015-11-30 patvirtintas Šiaulių apskrities I-os grupės ūkio subjektų, kuriuose atliekami kompleksiniai civilinės saugos būklės patikrinimai, patikslintas sąrašas.

¹⁰⁸ Civilinės saugos būklės valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, kitose įstaigose ir ūkio subjektuose patikrinimų organizavimo ir atlikimo, privalomų nurodymų pašalinti civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus davimo ir vykdymo tvarkos aprašas, 10.2 p.

ne ūkio subjektai, o jų teritoriniai padaliniai¹⁰⁹ ir jie buvo tų ūkio subjektų, kurių buveinės registruotos ne Šiaulių, o Vilniaus apskrityje.

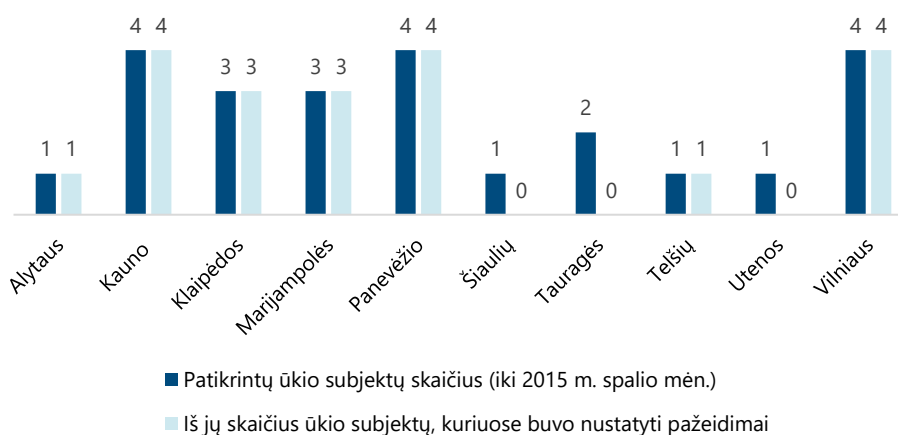
Departamentui neužtikrinus, kad visos APGV pagal nustatytus reikalavimus sudarytų I grupės ūkio subjektų sąrašus, didėjo rizika, kad kelios APGV suplanuos ir atliks patikrinimą tame pačiame ūkio subjekte, taigi neefektyviai bus panaudoti ištekliai.

Pavyzdys

Vilniaus, Šiaulių ir Alytaus APGV suplanavo 2015 m. atlikti civilinės saugos būklės kompleksinį (planinį) patikrinimą AB „Lietuvos dujos“. Iš jų Vilniaus ir Alytaus APGV šio ūkio subjekto patikrinimą 2015 m. ir atliko, o Šiaulių APGV patikrinimą atidėjo 2016 metams.

APGV iki 2015 m. spalio mėn. atliko 24-ių ūkio subjektų civilinės saugos būklės patikrinimus; daugiau nei 80 proc. jų nustatyta civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimų (16 pav.).

16 pav. APGV 2015 m. atliktų civilinės saugos būklės patikrinimų I grupės ūkio subjektuose rezultatai

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal APGV pateiktus duomenis

Pavyzdžiui, Kauno APGV 2015-09-22 atliko civilinės saugos būklės kompleksinį (planinį) patikrinimą UAB Kauno termofikacijos elektrinėje, kurios veiklos pobūdis – elektros ir šilumos energijos gamyba; nustatyti pažeidimai: neorganizuoti darbuotojų civilinės saugos mokymai darbo vietoje, nesudarytas ekstremaliųjų situacijų operacijų centras, neįrengta slėptuvė šio centro veiklai ir kt.

Išanalizavę atsitiktų APGV parengtas patikrinimo išvadas nustatėme, kad tais atvejais, kai buvo nustatyti pažeidimai, APGV nurodė ūkio subjektams juos pašalinti nustatytais terminais. Tačiau išlieka rizika, kad APGV gali nevaldyti informacijos, ar pažeidimai buvo pašalinti, ir taip neužtikrinti jų pašalinimo, nes nesukurta duotų nurodymų įgyvendinimo stebėsenos sistema.

Pavyzdys

Vilniaus APGV 2015-05-28 atliko civilinės saugos būklės kompleksinį (planinį) patikrinimą AB „Lietuvos dujos“, nustatė pažeidimų (nepatvirtintas ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas, nesudarytas ekstremaliųjų situacijų operacijų centras ir kt.). Vilniaus APGV bendrovei nurodė, kad pažeidimai turi būti pašalinti per 1 metus, bet apie jų pašalinimo rezultatus informuoti neprašė.

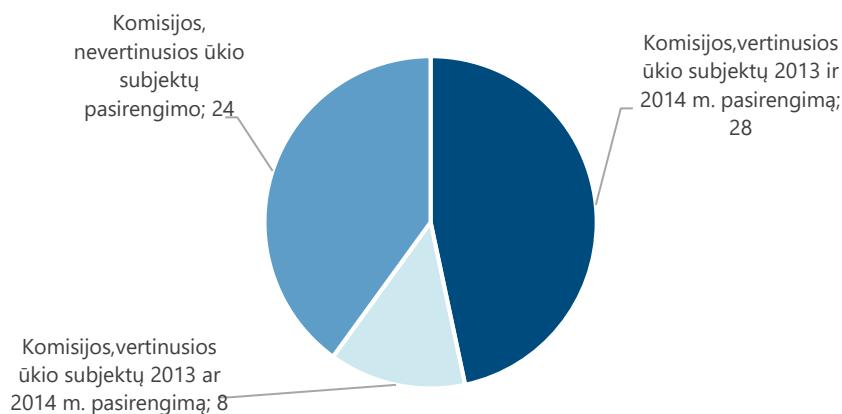
¹⁰⁹ AB „Lesto“ Šiaulių regiono valdymo departamentas; AB „Lietuvos dujos“ Šiaurės regiono dujų tinklo departamentas; AB „Lietuvos geležinkeliai“ filialas Šiaulių geležinkelių infrastruktūra; AB „Lietuvos geležinkeliai“ Radviliškio lokomotyvų depas.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas turėtų imtis priemonių, užtikrinančių, kad APGV valdytų informaciją, ar ūkio subjektai pašalino nustatytus pažeidimus. Tais atvejais, jeigu pažeidimai nebūtų pašalinti, jos imtųsi tinkamų ir pakankamų priemonių, kad jie būtų pašalinti.

4.2. 40 proc. savivaldybių ekstremalių situacijų komisijų nevertino ūkio subjektų pasirengimo

Visos (60) savivaldybių ekstremalių situacijų komisijos¹¹⁰ ne rečiau kaip kartą per metus turi vertinti ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas¹¹¹. Nustatėme, kad audituotu laikotarpiu 40 proc. komisijų nevykdė įstatymu joms priskirtos funkcijos, o daugiau nei 10 proc. ją vykdė netinkamai (ne kasmet) (17 pav.).

17 pav. Savivaldybių ekstremalių situacijų komisijos, vertinusios ūkio subjektų pasirengimą 2013 ir 2014 metais reaguoti į ekstremaliąsias situacijas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių administracijų pateiktus duomenis

Teisės aktais nereguliuota, kokių ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas turėtų vertinti savivaldybių ekstremalių situacijų komisijos: ar tų, kuriuose savivaldybių administracijoms pavesta atlikti civilinės saugos būklės patikrinimus, ar ir tų, kuriuose patikrinimus pavesta atlikti ir apskričių priešgaisrinėms gelbėjimo valdyboms (žr. 4 skyrių). Pagal apklausos rezultatus, trečdalis komisijų nežino, kiek savivaldybės teritorijoje buvo ūkio subjektų, kurių pasirengimą jos turėtų vertinti.

Teisės aktais taip pat nereguliuota, pagal kokius rodiklius ir kokių duomenų pagrindu minėtos komisijos turėtų vertinti ūkio subjektų pasirengimą ir kada toks vertinimas turėtų būti atliktas. Kai kurių savivaldybių administracijų (pvz., Biržų, Zarasų r.) nuomone, turėtų būti parengtos metodinės rekomendacijos, kurios detalizuotų minėto vertinimo atlikimą.

Išanalizavę atsitiktinių savivaldybių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių) ekstremalių situacijų komisijų posėdžių protokolus, pabendraavę su savivaldybių administracijų atstovais ir dalyvavę

¹¹⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-04-06 įsakymu Nr. 1-110 patvirtintų Savivaldybių ekstremalių situacijų komisijų tipinių nuostatų 2 p. nurodyta, kad savivaldybės ekstremalių situacijų komisija – iš savivaldybės tarybos narių, valstybės ir (ar) savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų ir (ar) darbuotojų, turinčių teisę spręsti atstovaujamos institucijos kompetencijai priskirtus uždavinius, sudaroma nuolatinė komisija, koordinuojanti ekstremaliųjų situacijų prevenciją, valdymą, likvidavimą ir padarinių šalinimą savivaldybės teritorijoje.

¹¹¹ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 11 str. 3 d. 1 p.

Vilniaus miesto savivaldybės ekstremalių situacijų komisijos posėdyje, nustatėme, kad:

- 3 (iš 4) komisijos įvertino ne ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, kaip numato Civilinės saugos įstatymas, o jų pasirengimą tam tikriems metų laikotarpiams;

Pavyzdžiai

- Klaipėdos miesto savivaldybės ekstremalių situacijų komisijos 2014-04-09 posėdžio protokole¹¹² nurodyta „Pripažinti, kad visos tarnybos ir ūkio subjektai pavasario – vasaros sezonui bus laiku pasiruošusios“, o 2014-10-15 posėdžio protokole¹¹³ – „Pripažinti, kad visos tarnybos ir ūkio subjektai rudens – žiemos periodui pasiruošusios“.
 - Vilniaus miesto savivaldybės ekstremalių situacijų komisijos 2016-01-21 posėdžio protokole¹¹⁴ nurodyta: „Organizacijų ir ūkio subjektų pasirengimą žiemos laikotarpiui vertinti gerai“.
- 3 (iš 4) savivaldybių ekstremalių situacijų komisijoms, skirtingai negu Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijai (žr. 3.2 poskyrį), nebuvo pateikti apibendrinti duomenys apie ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas (pvz., kiek ūkio subjektų, kuriems teisės aktais pavesta parengti ir patvirtinti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, juos patvirtino), o vertinimas atliktas pagal ūkio subjektų atstovų komisijos posėdžiuose pateiktą žodinę informaciją.

Pavyzdys

Vilniaus miesto savivaldybės ekstremalių situacijų komisija 2016-01-21 posėdyje įvertino ūkio subjektų (UAB „Vilniaus energija“, UAB „Vilniaus vandenys“, AB „Energijos skirstymo operatorius“, UAB „Grinda“, UAB „Vilniaus viešasis transportas“) pasirengimą pagal komisijos posėdyje dalyvavusių ūkio subjektų atstovų pateiktą žodinę informaciją, pavyzdžiui:

- „AB „Energijos skirstymo operatorius“ Vilniaus regiono tinklų Eksploatavimo direktorius J. S. pranešė, kad šią žiemą kokių tai didesnių incidentų neturėjo. AB „Energijos skirstymo operatorius“ perėmė teisę skirstyti elektrą ir dujas. Vilniaus mieste yra antra operatyvinė brigada, kuri į dujų avarijas reaguoja operatyviau.“
- „UAB „Vilniaus viešasis transportas“ technikos direktorius J. G. pranešė, kad šiemet keliai buvo laiku išvalyti ir viešasis transportas neturėjo problemų dėl pravažiavimo, nors, kaip žinoma, viešasis keleivių vežimo transportas nekeičia padangų, važinėja su tomis pačiomis padangomis žiemą ir vasarą. Gatvės buvo operatyviai išvalytos. UAB „Grinda“ šiais metais tvarkingai padirbėjo.“¹¹⁵

Taip atliekant ūkio subjektų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimą didėja rizika, kad jis bus atliktas neobjektyviai, ir dėl to nebus žinoma, ar ūkio subjektai yra pasirengę ekstremaliosioms situacijoms.

4-ojo audito departamento direktorius

Rimvidas Aleliūnas

Vyriausiasis valstybinis auditorius

Gediminas Sungaila

¹¹² 2014-04-15 protokolas Nr. (10.21)-CS3-3).

¹¹³ 2014-10-22 protokolas Nr. (10.21)-CS3-5).

¹¹⁴ 2016-02-19 protokolas Nr. A16-171/16(2.6.2.1-SM1).

¹¹⁵ Vilniaus miesto savivaldybės ekstremalių situacijų komisijos posėdžio 2016-02-19 protokolas Nr. A16-171/16(2.6.2.1-SM1).

Valstybinio audito ataskaitos kopijos (po vieną egz.) pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

Auditas atliktas, vykdant 2015-05-19 pavedimą Nr. P-40-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Gediminas Sungaila (grupės vadovas)

Diana Muravjova

Romualdas Čepaitis (nuo 2015-09-15)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar valstybės institucijos pasirengusios
 ekstremaliosioms situacijoms“
 1 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito objektas – civilinė sauga.

Audito tikslas – įvertinti, ar valstybės institucijos pagal joms priskirtą kompetenciją imasi pakankamai priemonių ekstremaliųjų situacijų rizikai valdyti ir tinkamam pasirengimui ekstremaliosioms situacijoms užtikrinti.

Audito subjektai – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Vidaus reikalų ministerija ir Energetikos ministerija.

Audituotas laikotarpis – 2013–2015 m. I pusm.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai, informacijos šaltiniai:

Audito metu nagrinėjome Nacionalinę rizikos analizę ir Valstybinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą.

Duomenis auditui atlikti rinkome iš visų (14) ministerijų, Seimo kanceliarijos, Generalinės prokuratūros, Lietuvos banko, Ryšių reguliavimo tarnybos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Valstybės saugumo departamento, Nacionalinės teismų administracijos, Vyriausybės nutarime¹¹⁶ nustatytų valstybės institucijų (9), taikydami apklausos, dokumentų (pvz.: galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizių, ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planų) peržiūros ir pokalbių su atsirinktu valstybės institucijų atstovais metodus.

Analizuodami ūkio subjektų veiklos civilinės saugos srityje priežiūros vykdymo ir jų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo klausimus, duomenis rinkome iš visų savivaldybių administracijų (60) ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui pavaldžių apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų (10), taikydami apklausos, dokumentų (pvz.: savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijos posėdžių protokolų, apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų parengtų civilinės saugos būklės patikrinimo ūkio subjektuose kontrolinių klausimynų) peržiūros ir pokalbių metodus. Surinktiems duomenims įvertinti taikėme skaičiavimo, palyginamosios ir situacijos analizės metodus.

Atlikdami auditą laikėmės nuostatos, kad auditoriams pateikta informacija yra išsami ir objektyvi, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

¹¹⁶ Dalis valstybės institucijų, kurioms pavesta vykdyti civilinės saugos funkciją, nurodytos Vyriausybės 2010-08-25 nutarimu Nr. 1213 patvirtintame Ministerijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų, kuriose steigiami ekstremaliųjų situacijų operacijų centrai, sąrašė: Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos, Radiacinės saugos centras, Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija, Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar valstybės institucijos pasirengusios
 ekstremaliosioms situacijoms“
 2 priedas

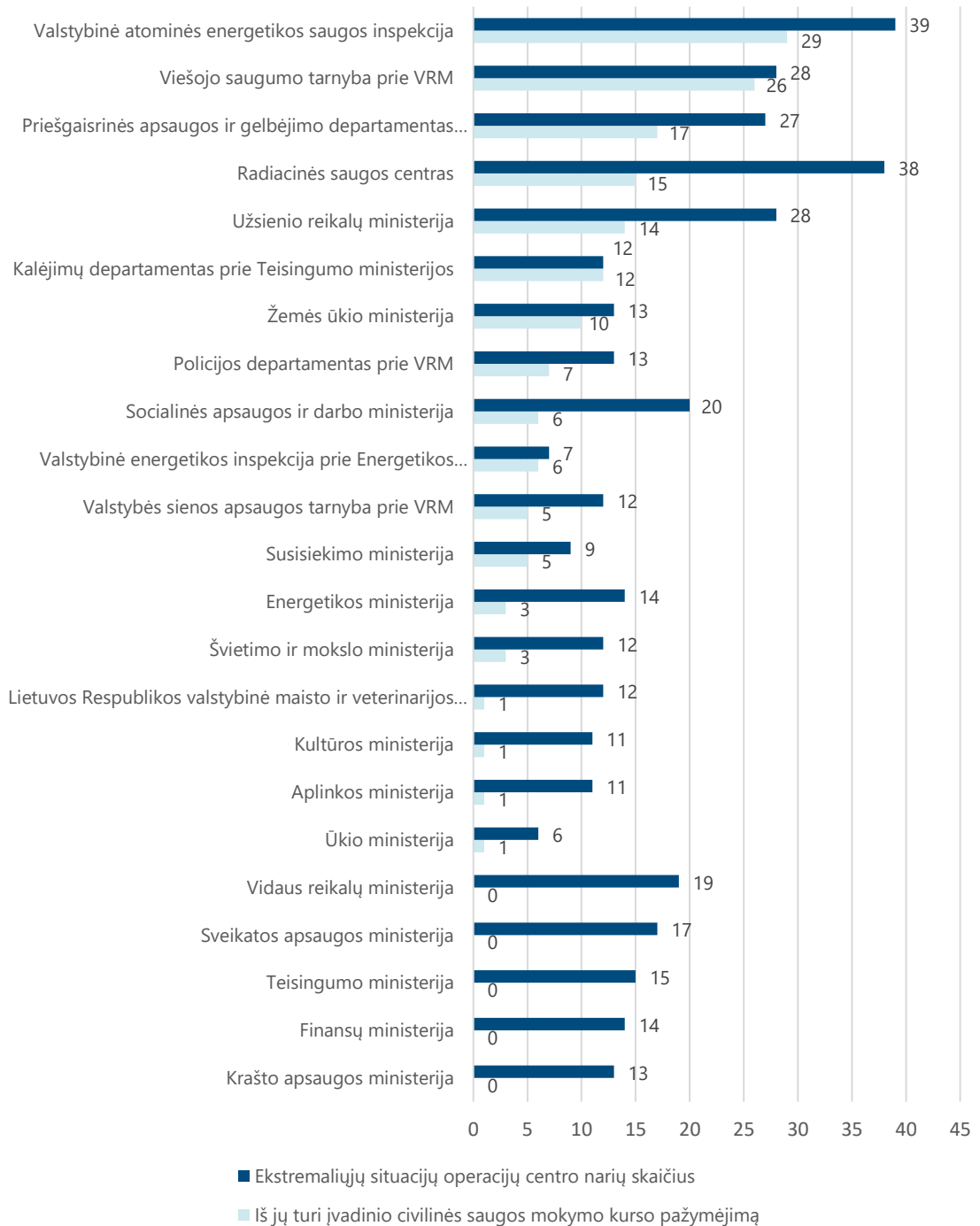
Galimos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir valstybės institucijos,
 kurioms priskirta organizuoti jų likvidavimą ir padarinių šalinimą

Eil. Nr.	Galimos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos	Atsakingosios institucijos
1.	Gaisrai ir (ar) sproginiai, kurie gali sukelti daugelio gyventojų sužalojimus ir dėl kurių gali prireikti evakuoti gyventojus	Vidaus reikalų ministerija
2.	Masiniai neramumai	
3.	Uraganas	
4.	Potvynis	
5.	Masinis užsieniečių antplūdis	
6.	Įkaitų paėmimas (lėktuvo, laivo ar kitos transporto priemonės užgrobimas)	
7.	Miškų gaisrai	Aplinkos ministerija
8.	Teršalų išsiliejimas pakrantėje	Žemės ūkio ministerija
9.	Epifitotija, kenksmingos augalų ligos ir kenkėjai	
10.	Sausra (kaitra)	
11.	Speigas (didelis šaltis)	Energetikos ministerija
12.	Branduolinės avarijos	Energetikos ministerija ir Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija
13.	Epizootijos	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba
14.	Transporto įvykiai, susiję su jūros ar vidaus vandenų laivo naudojimu, aviacija, geležinkelių transporto ir automobilių kelių eismu ir įvykiais vežant pavojingą krovinį	Susisiekimo ministerija
15.	Teršalų išsiliejimas jūroje	Krašto apsaugos ministerija
16.	Pavojingos ar ypač pavojingos užkrečiamosios ligos (epidemijos ir (ar) pandemijos, bioterorizmas)	Sveikatos apsaugos ministerija
17.	Tarša radioaktyviosiomis medžiagomis, pavojingas radioaktyvus radinys ir kitos radiologinės avarijos ir įvykiai	Radiacinės saugos centras

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Vyriausybės nutarimą

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar valstybės institucijos pasirengusios
ekstremaliosioms situacijoms“
3 priedas

Valstybės institucijų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrų nariai, išklausę
įvadinį civilinės saugos mokymo kursą (2015-10-01)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal valstybės institucijų pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos

„Ar valstybės institucijos pasirengusios ekstremaliosioms situacijoms“

4 priedas

Kaip valstybės institucijos vykde Civilinės saugos įstatymu ir kitais teisės aktais nustatytus reikalavimus civilinės saugos srityje (2015-12-31)

Eil. Nr.	Valstybės institucija	Ar atlikta galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė?	Ar patvirtintas ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas?	Ar įvertintas įvykdytų prevencijos priemonių poveikis?	Ar patvirtintas ekstremaliųjų situacijų valdymo planas?	Ar organizuoti civilinės saugos mokymai darbo vietoje?			Ar organizuotos (ar dalyvauta) valstybinio lygio ar institucinio lygio civilinės saugos pratybos?			Ar įrengta nustatytus reikalavimus atitinkanti slėptuvė?	
						2013 m.	2014 m.	2015 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.		
1.	Aplinkos ministerija	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
2.	Energetikos ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	☺	☺	☺	☹	☹
3.	Finansų ministerija	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☹	☹	☹	☹	☹
4.	Krašto apsaugos ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☺	☹	☺	☺
5.	Kultūros ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☺	☹	☹	☹	☹	☺	☺
6.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
7.	Susisiekimo ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☹	☹
8.	Sveikatos apsaugos ministerija	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☹	☹
9.	Švietimo ir mokslo ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☹	☹	☹	☹
10.	Teisingumo ministerija	☺	☺	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
11.	Užsienio reikalų ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☹
12.	Ūkio ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
13.	Vidaus reikalų ministerija	☺	☹	☹	☹	☺	☺	☹	☹	☹	☺	☹	☹
14.	Žemės ūkio ministerija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☹
15.	Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☹	☹

Eil. Nr.	Valstybės institucija	Ar atlikta galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė?	Ar patvirtintas ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas?	Ar įvertintas įvykdytų prevencijos priemonių poveikis?	Ar patvirtintas ekstremaliųjų situacijų valdymo planas?	Ar organizuoti civilinės saugos mokymai darbo vietoje?			Ar organizuotos (ar dalyvauta) valstybinio lygio ar institucinio lygio civilinės saugos pratybos?			Ar įrengta nustatytus reikalavimus atitinkanti slėptuvė?
						2013 m.	2014 m.	2015 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	
16.	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie VRM	☺	☺	☹	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☹
17.	Policijos departamentas prie VRM	☺	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☺	☹	☺	☹
18.	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☹
19.	Viešojo saugumo tarnyba prie VRM	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☹
20.	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	☹	☺	☹	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☹
21.	Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija	☺	☺	☹	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☹
22.	Radiacinės saugos centras	☺	☺	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☹
23.	Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos	☺	☹	☹	☺	X	☹	☹	X	☺	☺	☹
24.	Seimo kanceliarija	☺	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	X
25.	Generalinė prokuratūra	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	☺	☺	☺	X
26.	Lietuvos bankas	☺	☹	☹	☹	☺	☺	☺	☺	☺	☺	X
27.	Ryšių reguliavimo tarnyba	☺	☺	☹	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	X
28.	Specialiųjų tyrimų tarnyba	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☺	☹	☹	☹	X
29.	Valstybės saugumo departamentas	☺	☹	☹	☺	☹	☹	☹	☹	☹	☹	X
30.	Nacionalinė teismų administracija	☺	☺	☹	☺	☹	☹	☹	☹	☹	☹	X

Legenda: ☺ – teisės akto reikalavimas įvykdytas; ☹ – teisės akto reikalavimas neįvykdytas; X – teisės akto reikalavimas netaikytinas.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar valstybės institucijos pasirengusios
 ekstremaliosioms situacijoms“
 5 priedas

Valstybinio audito ataskaitoje „Ar valstybės institucijos pasirengusios
 ekstremaliosioms situacijoms“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo
 planas

Rekomendacij	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant stiprinti viešąjį saugumą, didinant visuomenės ir valstybės teisėtų interesų apsaugą nuo gamtinių, techninių, ekologinių, socialinių ir kitų įvykių, keliančių pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai:	Lietuvos Respublikos Vyriausybė		
1.1.	atkreipti ministerijų ir Vyriausybės įstaigų vadovų dėmesį į nustatytus civilinės saugos funkcijų vykdymo trūkumus, teisinės atsakomybės netaikymą ir pavesti jiems įsivertinti civilinės saugos funkcijų vykdymo organizavimą ir pertvarkyti jį taip, kad būtų užtikrintas tinkamas šių funkcijų įgyvendinimas.		Parengtas Ministro Pirmininko pavedimas Vidaus reikalų ministerijai dėl civilinės saugos funkcijų atlikimo organizavimo įsivertinimo ir pasiūlymų dėl tinkamo šių funkcijų atlikimo užtikrinimo.	Pavedimas parengtas per 2 savaites nuo audito ataskaitos gavimo. Pavedimas įvykdytas per 3 mėn. nuo pavedimo gavimo.
1.2.	įvertinti, ar kiekvienam valstybės institucijų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui ir Bendrajam pagalbos centrui tikslinga turėti savo slėptuvę, ir atsižvelgiant į šio vertinimo rezultatus, nustatyti slėptuvių įrengimo pagal nustatytus reikalavimus terminus ir finansavimo šaltinius bei, prireikus, patikslinti Vyriausybės nutarimu nustatytą slėptuvių poreikį.		Parengtas Ministro Pirmininko pavedimas Vidaus reikalų ministerijai dėl valstybės institucijų slėptuvių poreikio įvertinimo ir prireikus – Vyriausybės nutarimo pakeitimo projekto parengimo.	Pavedimas parengtas per 2 savaites nuo audito ataskaitos gavimo. Pavedimas įvykdytas per 9 mėn. nuo pavedimo gavimo.
2.	Siekiant, kad Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijai būtų sudarytos pakankamos teisinės prielaidos tinkamai įvertinti valstybės institucijų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir priimti pagrįstus sprendimus dėl priemonių jų pasirengimui	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	Papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. balandžio 21 d. nutarimu Nr. 429, kuriuose būtų nustatyti valstybės	Iki 2017-03-31

Rekomendacij	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	gerinti taikymo, nustatyti valstybės institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo rodiklius.		institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo kriterijai.	
3.	Siekiant, kad savivaldybių ekstremalių situacijų komisijos tinkamai įvertintų ūkio subjektų pasirengimą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, tobulinti vertinimo atlikimo reglamentavimą taip, kad būtų nustatyta, kokių ūkio subjektų pasirengimas reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, pagal kokius rodiklius ir kokių duomenų pagrindu turėtų būti įvertintas.	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	Kartu su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie VRM papildyti šio departamento direktoriaus 2010 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 1-110 patvirtintą Savivaldybių ekstremalių situacijų komisijų tipinių nuostatų aprašą ir nustatyti ūkio subjektų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo kriterijus.	Iki 2016-12-31
4.	Siekiant, kad atsarginė slėptuvė Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui atitiktų nustatytus įrengimo reikalavimus, numatyti priemonės Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento nustatytiems trūkumams pašalinti arba inicijuoti Vyriausybės nutarimo, kuriuo nustatytas atsarginės slėptuvės poreikis ir energetikos ministras paskirtas atsakingu asmeniu už jos įrengimo organizavimą, patikslinimą.	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija	Parengti Vyriausybės 2010 m. rugsėjo 22 d. nutarimo Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“ pakeitimo projektą (toliau – Nutarimo projektas) ir pateikti Vyriausybei svarstyti. Vyriausybei nepritarus Nutarimo projektui, numatyti priemonės atsarginės slėptuvės įrengimo trūkumams pašalinti.	Per 3 mėn. Per 30 dienų
5.	Siekiant, kad valstybės institucijų prevencinė veikla veiksmingiau mažintų ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų bei jų neigiamų padarinių susidarymo tikimybę:	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos		
5.1.	tobulinti ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planavimo procesą taip, kad būtų sudarytos prielaidos įvertinti įvykdytų prevencijos priemonių veiksmingumą;		Papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. 1028 patvirtintą Ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymo tvarkos aprašą, kuriame numatyti valstybės institucijoms prievolę numatyti prevencijos priemonėms vertinimo kriterijus ir įvertinti įvykdytų prevencijos priemonių veiksmingumą.	Iki 2017-07-01

Rekomendacij	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
5.2.	organizuoti gerosios praktikos planuojant ir vykdant ekstremaliųjų situacijų prevenciją identifikavimą ir sklaidą tarp valstybės institucijų.		Departamento 2017 metų veiklos plane numatyti priemonę „Surengti seminarą valstybės institucijų darbuotojams atsakingiems už civilinės saugos organizavimą siekiant pasidalinti gerąja praktika ir skatinti sklaidą tarp valstybės institucijų planuojant ir vykdant ekstremaliųjų situacijų prevenciją“.	Iki 2016-12-31
6.	Siekiant, kad vykdoma valstybės institucijų ir rizikingiausių (I grupės) ūkio subjektų veiklos civilinės saugos srityje priežiūra būtų rezultatyvesnė, tobulinti ją taip, kad:	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos		
6.1.	suėjus nustatytų pažeidimų pašalinimo terminui, būtų valdoma informacija apie jų pašalinimą;		Atlikti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2014 m. balandžio 28 įsakymu Nr. 1-179 patvirtintą Civilinės saugos būklės savivaldybėse, ministerijose ir kitose valstybės institucijose ir įstaigose patikrinimų organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patikslinimą numatant prievolę nustatyti konkretų terminą per kurį tikrintas civilinės saugos subjektas turi pateikti informaciją apie pažeidimų pašalinimą atitinkamai savivaldybei, APGV ar departamentui.	2016 m. IV ketvirtis
6.2.	būtų keliamas atsakomybės už sistemingą Civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų nevykdymą ar nesilaikymą klausimas;		Atlikti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2014 m. balandžio 28 įsakymu Nr. 1-179 patvirtintą civilinės saugos būklės savivaldybėse, ministerijose ir kitose valstybės institucijose ir įstaigose patikrinimų organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo papildymą tikslinant teisinis procedūras nustačius	2016 m. IV ketvirtis

Rekomendacij	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus.	
6.3.	būtų užtikrinta, kad visos apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos rizikingiausių (I grupės) ūkio subjektų sąrašus sudarytų pagal nustatytus reikalavimus.		Atlikti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2014 m. balandžio 28 įsakymu Nr. 1-179 patvirtintą Civilinės saugos būklės savivaldybėse, ministerijose ir kitose valstybės institucijose ir įstaigose patikrinimų organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patikslinimą numatant aiškesnes ūkio subjektų sąrašų sudarymo ir jų sudarymo kontrolės procedūras.	2016 m. IV ketvirtis

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Nacionalinio saugumo ir krizių valdymo skyriaus patarėja Violeta Skaržinskienė, tel. 8 706 63802, el. p. violeta.skarzinskiene@lrv.lt; Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo saugumo politikos departamento Visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimo skyriaus patarėjas Arūnas Tamašauskas, tel. 271 7211, el. p. arunas.tamasauskas@vrm.lt; Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos Teisės skyriaus vedėja Agnė Petravičienė. Tel. 8 706 64698, el. paštas: agne.petraviciene@enmin.lt; Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos Administravimo ir bendrųjų reikalų skyriaus vedėja Snieguolė Kanapickaitė. Tel. 8 706 64763, el. paštas: snieguole.kanapickaite@enmin.lt; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Civilinės saugos valdybos viršininkas Jūris Targonskas, tel. 271 7501, el. p. juris.targonskas@vpgt.lt;